

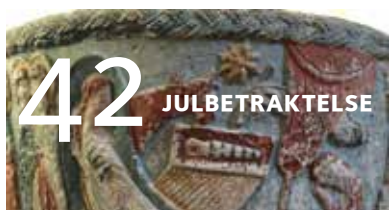

Visborgskyrkan 50 år

- *Detta är Prästlönetillgångar*
- *Felix och Daniel - nya församlingsherdar*
- *Kontraktshögmässor med biskopen*
- *Konfirmation ska göra skillnad*
- *Kyrkbänkar*

DESSUTOM: **RECENSIONER**, REFERAT, **JULKUL**, KALENDARIUM, **MED MERA**

I DETTA NUMMER KAN DU LÄSA OM:

Gud jul - en jul med betydelse

En reklamfirma hörde av sig till mig en gång och sa: Kan du inte hälsa med att säga "Gud Jul"? Först tänkte jag att det inte var så roligt, men efter ett tag insåg jag att det inte var så dumt. Det är så lätt att glömma julens riktiga budskap: att Gud blev människa.

Traditioner och seder kring julen blir lätt ytliga om man inte har förståelse att Gud, genom Jesus, blev född till jorden precis som du och jag. När Jesus föds kommer han till jorden i det enklaste av förhållande. I ett stall, långt bort från tryggheten och han blir en flykting. Det var ingen idyll, fjärran från den jul som de flesta av oss här på ön har möjlighet att fira idag.

Vad är det viktigaste med julen för dig? Det är säkert många olika svar på den frågan. Allt från den egna barndomens jular med förväntningar på julklappar till att få uppleva barns förvåntansfulla blickar på allt vad julen innebär. Men för många är det kanske gemenskap som är det allra viktigaste. Trots det lever alltför många människor i ofrivillig ensamhet och under högtider kan detta vara jobbigt. Därför kan en utsträckt hand till en medmänniska vara den största gåvan du kan ge.

"Traditioner och seder kring julen blir ytliga om man inte har förståelsen av att Gud, genom Jesus, blir född till jorden precis som du och jag"

Låt därför denna jul bli en tid då vi låter julens evangelium bli en handling till de som behöver oss mest. En vänlig hälsning till din granne, gemenskap med dina kära eller en gåva till den som saknar det vi behöver för dagen.

Alltså som en påminnelse om varför vi firar julen säger jag återigen "Gud Jul". För det är julens evangelium som ska klinga och bli verklighet under denna helg. Fyll julen med betydelse. Budskapet börjar med dig.

+Thomas Petersson
Biskop

Kontraktshögmässor

- Biskopen möter pastoraten i i Gothem, Vänge och Burs kyrkor

Från vänster: Hilda Glansholm, Martin Åbom, Andréa Bogren, Richard Wottle, Martina Åkeson Wollbo, Biskop Thomas, Lena-Maria Hagensen, Annika Hakalax, Inger Hägg, Christoffer Bengtsson

Under hösten har biskop Thomas kallat till tre kontraktshögmässor: Gothem 23 september, Vänge 21 oktober och i Burs 28 oktober. Efter mässorna gavs det tillfälle till härliga luncher med trevlig samvaro och goda samtal. Kontraktshögmässorna drog fulla hus och var mycket uppskattade. Biskopen passade

på att berätta om sig själv och tog tillfället i akt att lära känna människorna i kontrakten. Biskop Thomas poängterar att han vill vara en närvarande biskop och att vi kan räkna med fler kontraktshögmässor i framtiden.

Foto: Grym Sara Sjöberg, Gothem och Linda May Dahlström, Vänge och Burs. Text: Linda May Dahlström.

Från vänster: Anders Jernberg, Karin Hjorth, Tomas Holdar, Annika Hakalax, Biskop Thomas, Percy Nilsson, Richard Wottle, Karl-Johan Johansson, Inger Hägg, Emil Stenhammar, Benny Helgesson

Överst: Karin Hjorth. Under: Richard Wottle

Att möta diakonala behov på ett innovativt sätt

Vad krävs för att en idé ska bli verklighet? Jag har mött många medarbetare med idéer på förändring och utveckling av verksamheter, samarbeten och organisationen de arbetar i. Vissa gånger växer en ny bra verksamhet fram, som till exempel Familj till familj. Andra gånger finns det ganska långt gångna planer, men det blir ändå inget av. Om detta handlar denna artikel som har sin utgångspunkt i Eva-Maris masteruppsats.

Text: Eva-Mari Karlsson Kempf Foto: Lars Bäckman

När jag var ny som ”nätvandrare” träffade jag Emanuel Karlsten. Han uppmanade mig till att prova allt man kommer på och avsluta det som inte fungerar. Så hade han lyckats få tidningen Dagens hemsida till en av de mest besökta. Den chef jag hade då, var mycket noga med att ha väl genomtänkta projektplaner, grundade på undersökningar utifrån behov. Jag tycker att båda förhållningssätten är bra men svårt att arbeta utifrån samtidigt. Det gäller att veta när man ska ha vilket av dessa förhållningssätt, och det är en ledningsfråga.

SOM AVSLUTNING PÅ MIN MASTER I DIAKONI har jag studerat vilket ledarskap som främjar diakonala innovationer. Det finns en mängd olika former av ledarskap och ledarskapsutbildningar. Jag utgick från värdebaserat ledarskap eftersom kyrkan är en organisation som är grundad på värderingar. Jag tittade på vad i ledarskapet som gör att man inspireras till att visionera, delar idéerna och vågar driva fram ett konkret förslag på hur idén kan förverkligas. Ledarskapets funktion handlar mycket om att locka fram medarbetarnas kompetens, vilket är en förutsättning för social innovation. Social innovation handlar om utveckling av nya arbetssätt, verksamheter och tjänster som bidrar till att förbättra människors livskvalitet, välmående, relationer och egenmakt. Malin Lindberg och Cecilia Nahnfeldt lanserade begreppet idéburen innovation vilken handlar om nyskapande lösningar på organisatoriska och samhällsliga behov, skilda från stat och näringsliv.

GRÄNSKOMPETENS, ATT SÄTTA GRÄNSER för när, hur och varför man sätter en gräns, är en kunskap som är viktig över huvud taget, och särskilt i sammanhang där behovet aldrig tar slut. Gränskompetens handlar dels, att arbeta självständigt och organisera sitt arbete effektivt, dels om i vilken mån man själv kan avgöra när man anser att en uppgift är färdig, samt kunna säga nej. Sätter ledarskapet tydliga gränser för när och hur arbetet ska utföras eller kan man själv avgöra när man sätter en gräns för sitt engagemang?

”Arbetsgivaren har en betydelsefull roll i att samtala om tillgänglighetsnormer och då värdera om de är nödvändiga och rimliga”.

Christina Mellner har dragit slutsatser från sin enkätundersökning inom Kyrkans Akademikerförbund, Sveriges Skolledarförbund, Unionen och ett telecomföretag. Arbetsgivaren har en betydelsefull roll i att samtala om tillgänglighetsnormer och då värdera om de är nödvändiga och rimliga. Anställda måste kunna hantera gränsen mellan

”Det finns både hindrande och möjliggörande strukturer som vi ibland är omedvetna om och som behöver synliggöras för att lyckas med den innovativa processen”

privatliv och jobb, vilket har försvårats genom den digitala tekniken. Det som påverkar livsbalansen negativt är: att inte ha makt över viktiga beslut i arbetet, att jobba under tidspress och tillgänglighetskrav i arbetsfrågor under ledig tid. Socialt stöd, tydliga mål och återkoppling i arbetet var avgörande för att känna gränskontroll. Medarbetare behöver ägna tid till att se och analysera nya behov och vilken roll församlingen kan och bör ta.

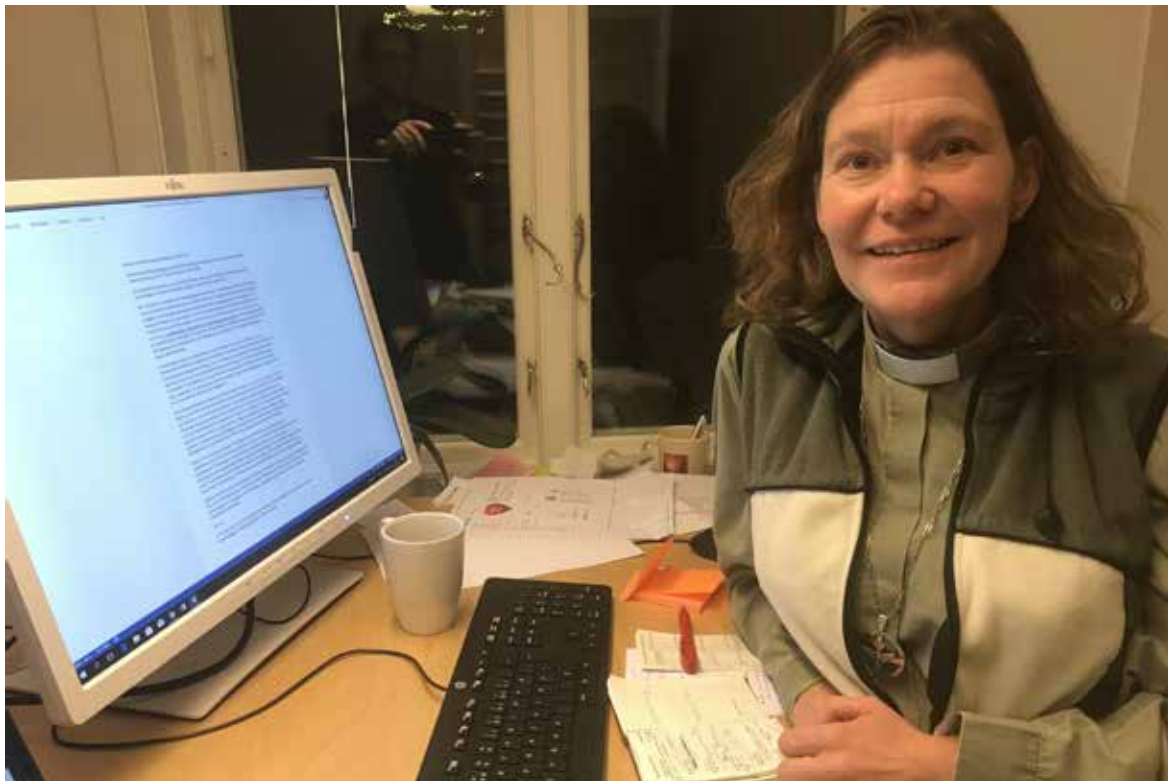
JAG HAR SYNAT PROCESSEN FRÅN IDÉ TILL VERKSAMHET i två, vad jag bedömer innovativa projekt, genom att intervjua kyrkoherdar och diakoner som varit delaktiga i projekten. Kyrkoherdarnas engagemang och stöd har varit avgörande, liksom samtal om värderingar och motiv till vad församlingen och man själv prioriterar. Projektledarna har varit diakoner i arbetsledande ställning med erfarenhet från sammanhang utanför kyrkan. Intervjupersonerna berättar

om sin syn på diakonens roll i organisationen samt vilka värderingar de har med sig från sina utbildningar och tidigare arbetsplatser. Arbetsprocessen med ett diakonalt center präglades av ”Ett stort förtroende, en stor förväntan och ganska fria tyglar”. Projektledaren och tre andra diakoner fick styra prioriteringar både när det gällde samverkan, inköp och arbetsområden. Intervjuerna tydliggör att det finns både hindrande och möjliggörande strukturer som vi ibland är omedvetna om och som behöver synliggöras för att lyckas med den innovativa processen; behovsinventering, ideutveckling, prioritering, utformning av lösningar, test och implementering.

En första fråga man bör ställa sig i ett förändringsarbete är; Vad behöver ändras för att idéer ska förverkligas där jag är?

Uppsatsen finns att läsa på diakoninu.se

Eva-Mari Karlsson Kempfi är diakon i Visby domkyrkoförsamling.

Eskelhems kyrka.
Foto: Pär Malmros.

Fastighetsregistret - nu är det klart och sen då?

Det blev en ganska lång startsträcka, men när väl arbetet kom igång på stiftskanslier, pastorat och församlingar så har det gått med en rasande fart. För Gotlands del är nu alla fastigheter uppmätta och uppgifterna inmatade i Fastighetsregistret – då är frågan vad är nästa steg?

Text: Lars Bäckman. Foto: Pär Malmros och Lars Bäckman

- Nu är vi i sluttampen på registreringarna i fastighetsregistret. Församlingar och pastorat har gjort ett fantastiskt arbete med att fylla i alla uppgifter och ta reda på vilka byggnader och markområden man äger, berättar Pär Malmros, fastighetssamordnare på Visby stift. Så är det. *Alla byggnader, från utedass till kyrka, är nu uppmätta invändigt, och uppgifterna är inlagda i fastighetsregistret.*

- Vi har haft utbildningar och jag tror att de flesta tycker att det inte var särskilt svårt att lägga

in uppgifterna, ingen har i varje fall klagat, och allt ser rätt ut, konstaterar Pär nöjd.

Beslutet att detta fastighetsregister skulle upprättas togs på kyrkomötet för ett par år sedan. Det var ett stort arbete som alla pastorat och församlingar engagerades i. Och visst hörde man en del klagomål på att det var extra uppgifter som skulle samlas in, som det inte fanns tid och resurser för. Målet för Kyrkomötet var att detta arbete skulle göras på ganska kort tid och vara klart redan till nyår 2018. Allt ser ut som att Visby stift har klarat det målet på utsatt tid. Bra!

- Det som har varit lite problematiskt är att

det kan vara en del oklarheter om vem som egentligen äger vad. Församlingar har slagits ihop men ägandet kan ligga kvar i den gamla strukturen och vissa byggnader har det visat sig ligga på mark som inte ens tillhör kyrkan, berättar Pär.

Fastighetsregistret är inte målet, utan medlet.

För nästa steg är att nu planera för en effektiv lokalanvändning och då ska lokalförsörjningsplaner upprättas.

- Det handlar mer om verksamheten, omfattning och innehåll. Hur ser behovet ut i dag och om tio år?

- Det handlar mer om verksamheten, omfattning och innehåll. Hur ser behovet ut i dag

och om tio år? Det gäller att försöka se vilka förändringar som behöver göras för att få en så fungerande verksamhet som möjligt och lokaler anpassade för det.

På Kyrkokansliet pågår just nu arbetet med att ta fram kriterier för vad lokalförsörjningsplanerna ska innehålla.

- Under andra halvåret av 2019 ska Visby stift hålla kurser i detta, berättar Pär Malmros. Sedan är det bara för församlingar och pastorat att köra igång – arbetet ska vara klart till årsskiftet 2021/22.

”För vår dokumentation är den nyinköpta drönaren en klar resurs. Alla kyrkor kommer så småningom att fotograferas från luften.”

Fardhems kyrka. Foto: Pär Malmros.

Konfirmation ska göra skillnad

GOLF, FOTBOLL, RIDNING OCH SPEEDKONFA – KAN DE VA NÅ T?

Konfirmationstiden ska vara en tid som gör skillnad i en ung människas liv. Man ska få bli tankad med kärlek, och känslan att man är en värdefull del av något större. Man ska få verktyg med sig för att våga vara människa och medmänniska i livets alla skeden. Samtidigt finns det inga diagnostiska prov, inga uppgifter som ska lämnas in för rättning, ingen uttagning för vem som ska få spela i matchen. Det är en viktig grund i allt modernt konfirmationsarbete, att man ska få komma som man är och att ledarna har tilltro till att ungdomarna kan ta till sig det de behöver. Text och foto: Görel Robsarve Malmros.

På Gotland har de som möter konfirmander försökt samarbeta allt mer. En sån enkel sak som en gemensam inbjudningsbroschyr ger fjortonåringarna en första signal att det här är något som många gör, över hela ön. Man är också tydlig med att alla får välja vart de vill konfirmera sig, en plats och grupp som passar ens egna liv.

VID STIFTSKONFIRMANDDAGARNA ÄR ALLA öns konfirmander inbjudna att delta. I november samlas

”att vara en schysstare medmänniska och samtidigt se sitt eget värde”.

man för en färgglad kväll med föreläsning och Regnbågsmässa. Andreas Jonsson är en favoritgäst, som når fram med sitt budskap om hur man kan hjälpa sig själv att vara en schysstare medmänniska och samtidigt se sitt eget värde. Höstens stiftskonfirmanddag besöktes av närmare 200 unga - det blir en mäktig upplevelse för dem att se att de är många som har tankar kring tro och det blir speciellt att fira mässa i en fullsatt domkyrka.

PÅ VÅREN SAMLAS MAN KRING FASTEKAMPANJEN och låter ungdomarna praktiskt förstå hur man kan dela med sig - inte bara av pengar, utan också av sin tid och omsorg.

Det tätare samarbetet kring konfirmandarbetet har också lett fram till en ny konfirmationsgrupp som kallas Speedkonfa. Präster, diakoner och pedagoger från flera församlingar har gått samman och under en intensiv försommarvecka genomförs konfirmationen.

DE NATIONELLT ANTAGNA RIKTLINJERNA SÄGER att konfirmation bör ske under en längre tid, och omfatta minst fyra lägerdygn. För de allra flesta är det ett bra upplägg - men för några blir det omöjligt. I Speedkonfan hoppades ledarna att nå de som satsar stenhårt på sin idrott, den som inte fixar övernattningar, den som har det svårt med en större grupp, den som lagt tid på skolan, den som helst är framför datorn... Under midsommarhelgen konfirmerades den första kullen. Genom att ha engagerade ledare och genomtänkt pedagogik och kursplan kunde dessa ungdomars längtan att få konfirmeras mötas på ett sätt som fungerade för dem, utan att tumma på varken kvalitet eller kunskaper.

PÅ GOTLAND FINNS ÄVEN ANDRA SPECIALALTERNATIV som golf- fotbolls- och ridkonfirmationsgrupper, och gymnasiekonfirmation med pilgrimsresa. Församlingarna försöker också nå de som inte vanliga grupper fungerar för, och man kan konfirmeras efter enskilda samtal med en präst, oavsett ålder.

En mycket viktig del i tillväxten och stabiliteten i konfirmandarbetet på ön är de unga ledarna. De är ungdomar som konfirmerats för något år sedan, som valt att hänga kvar i verksamheten och ge tillbaka av det de känner att de själva har fått.

ÄVEN HÄR SKER ETT SAMARBETE, där de unga ledarna bjuds in till en utbildning innan de börjar sitt uppdrag. Pedagoger, diakoner och präster utbildar i ledarskap, lekar och vad som förväntas av någon som är frivillig i kyrkan. Med stolthet bär de unga ledarna sedan de karakteristiska grå luvtröjorna med Svenska kyrkans logga och ordet LEDARE på ryggen. För ledare, det är de inte bara på konfatträffarna, utan varje dag i veckan; i skolan, på stan och i sociala medier.

DET PRATAS MYCKET OM CURLADE BARN, och ungar som inte tar ansvar. Men att få se dessa 15-20-åringar växa med förtroendet och uppdraget, det är fantastiskt. I utbildningen är de vuxna ledarna tydliga med att alla personligheter behövs. Både den där glada, högljudda som fixar en lek, men också den där lite tystare som helst inte pratar framför en grupp men som är bra på att se om någon blir osäker. De unga ledarna blir en oumbärlig förlängd arm till konfirmanderna. De uppfattar om ett pass eller övning är för torr och obegriplig, de får höra vad som var bra. Det är också de som enklare vinner förtroende och kan snappa upp om någon inte mår bra. Men deras viktigaste uppdrag är att vara kyrka även utanför konfirmandträffarna. De ska stå för kristna värderingar och vara en trygghet i vardagen, för varandra och för konfirmanderna. De ska ge en high five till den fjortonåring som annars mest är osynlig. De ska lugnt visa att de är där och ser om någon verkar vara på väg att göra något oschysst. De ska vara de som självklart makar ihop sig och gör plats vid lunchbordet för den konfirmand som står ensam med sin lunchbricka.

MÅNGA UNGA LEDARE STANNAR KVAR I FLERA ÅR och fortsätter växa som förebilder. Församlingarnas satsningar på ett bra konfirmand- och ungdomsarbete är också det som är grunden till den kyrka vi vill ha om tjugo, trettio, fyrtio år. På det viset är ungdomarna förstas vår framtid. Men de är också i allra högsta grad vår nutid.

”De unga ledarna blir en oumbärlig förlängd arm till konfirmanderna”.

INTERVJU MED FELIX EGEGRÉN, NY PRÄST I NORRA GOTLANDS PASTORAT

Felix – från Värmland till Fole

”Jag känner igen mig från Värmland. Även om landskapet ser så annorlunda ut är värmlänningar och gotlänningar på landsbygden väldigt lika”.

Text: Lars Bäckman. Foto: Lars Bäckman och Görel Robsarve Malmros.

Felix talar i förbönen, innan ljusständningen om Dante, den 12 åriga pojken som några dagar tidigare (4 november) försvann i Falkenberg. 1000-tals människor letade efter pojken, hela Falkenberg var engagerad. Men troligtvis är det Dante som man nu har hittat, drunknad. Förhoppningar byttes mot stor sorg och saknad. Så mycket kärlek och engagemang vi visar ett barn, ett barn som försvunnit och är saknat. Det visar människans goda sida. För Felix har det varit en självklarhet. Han har både som präst och som socialsekreterare engagerat sig för barn i kris, barn som flytt från krig eller som lever i familjer där barnen far illa. När Felix välkomnar församlingen i Bäls kyrka att gå fram och tända ett ljus i ljusbäraren är det säkert många som tänker på Dante och på barn

i rangliga farkoster på väg från krig och förtryck med en förhoppning om ett annat värdigt liv. Barn vi bryr oss om.

EN DRYG VECKA HAR GÅTT sedan Felix Egegren tillträdde tjänsten i Norra Gotlands pastorat. Han känner redan att trivs. Det var rätt att flytta till Gotland, ön som han under många år drömt om, ”hemnetsurfat” och fantiserat om hur det är bo här.

- Jag känner igen mig från Värmland. Även om landskapet ser så annorlunda ut är värmlänningar och gotlänningar på landsbygden lika.

För det är i Värmland som Felix har växt upp och bott större delen av sitt 45-åriga liv.

- Jag läste teologi i Lund och prästvigdes 1999 i Karlstad. Sen har det varit Värmland tills för ett år sedan då jag flyttade till Vadstena och arbetade som präst, berättar Felix, men mer om det längre fram.

I KRISTINEHAMN BÖRjade LIVETS RESA. Hela släkten var engagerad i Missionskyrkan, dock inte Felix föräldrar, men när Felix konfirmerade sig bestämde han sig för att bli präst, och istället för värnplikt gjorde Felix ett så kallat diakonalt år som volontär.

- Jag kände mig så hemma i kyrkan. Jag kunde vara jag och jag insåg att jag kunde göra något bra som präst. Det blev min drivkraft till att utbilda mig, berättar Felix med en självklarhet

”Jag kände mig så hemma i kyrkan. Jag kunde vara jag och jag insåg att jag kunde göra något bra som präst”.

så man tvekar inte. Han var kallad.

Efter vigningen blev det ett antal år som präst i Sunne och vid 30-års ålder fick Felix en tjänst som kyrkoherde i Lysvik,

ett litet pastorat bara någon mil norr om Sunne.

- Det var rätt speciellt. Ett pastorat med endast en kyrka och en enda prästtjänst. Det var bara jag och vaktmästaren som var heltidsanställda. Jag trivdes, men efter några år kände jag mig så ensam, kollegor är viktiga, konstaterar han.

FELIX VALDE ATT GÖRA ETT UPPEHÅLL MED ARBETET som präst. Det blev åtta år. Till att börja med hade han en deltidstjänst på Karlstad stift och kombinerade den med att vara marknadsförare på Västanå teater. Felix ville arbeta socialt och fick en deltidstjänst i Sunne kommun. Inriktningen var barn-och ungdomar med särskilt behov. Men när ensamkommande flyktingbarn nådde Sverige och Sunne, blev han erbjuden en tjänst som ansvarig för hela den verksamheten i kommunen. Felix hann även med att vara utredande socialsekreterare och arbetade då särskilt med barnfamiljer i behov av stöd.

ARBETET MED FLYKTINGAR FÖRÄNDRADES. Från aktivt arbete med goda resurser ändrades politiken och istället skulle kommunerna ”göra så lite som möjligt”. Det gjorde arbetet svårare.

- Alla visste att jag var präst. Det var inget problem, inte ens för de muslimska grabbarna, de respekterade mig för att jag hade en tro. Det var det viktigaste för dem. Men när det börja komma förfrågningar från unga flyktingar som jag mötte via mitt arbete på socialförvaltningen, att döpas, alltså att konvertera- det kunde jag inte göra i min roll som socialsekreterare. Då kände jag att jag var tvungen att välja, berättar Felix och menar att man måste kunna skilja på att vara präst och socialsekreterare. Det går inte att kombinera. Kanske är det lättare att vara präst och engagera sig i socialt arbete, funderar han, som präst behöver man inte ta alla svåra myndighetsbeslut, vilket är den stora skillnaden.

- Jag har så stor respekt för socialarbetare. Det är ett oerhört viktigt arbete de gör och inte är det enkelt. Det är så många svåra beslut de måste fatta,

”Kanske är det lättare att vara präst och engagera sig i socialt arbete, funderar han, som präst behöver man inte ta alla svåra myndighetsbeslut, vilket är den stora skillnaden”

inte minst när det handlar om omhändertagande av barn. Men de åtta åren gav mig så många viktiga erfarenheter, sådant som har format mig till hur jag är som människa och hur jag vill arbeta som präst. Det var ett sätt att leva i evangeliet.

FELIX TOG ALLA FÖRFRÅGNINGAR OM DOP som en kallelse att återgå till arbetet som präst. Han fick en tjänst i Torsby. Kommunen hade då tagit emot 1 500 flyktingar. I Torsby fanns det en stor förläggning där de flesta flyktingarna fick sitt första boende.

- Det är inte svårt att förstå att när man sätter samman så många människor med traumatiska upplevelser, skilda bakgrunder och interna konflikter, så blir det spänningar mellan de boende. Det kunde vara mellan kristna och muslimer, eller ensamma kvinnor som blev utsatta. Så kyrkan startade ett projekt som hette Sockenstugan dit de som av olika anledningar hamnade i konflikter på flyktingförläggningen fick bo. Det var en diakon, en församlingsassistent och jag som präst som arbetade med detta. Men jag var också församlingspräst som det hette.

Felix berättar att de hade gudstjänst i alla pastoratets fyra kyrkor varje söndag. Det tycker han är viktigt, och så hade han så klart också konfirmander.

- I Torsby hade vi till och med en variant som hette folkracekonfirmation, berättar Felix och skrattar. Kanske något för Gotland. Folkrace är stort i Värmland och på Gotland!

FELIX MAN DOG FÖR SEX ÅR SEDAN. Det ledde till en tilltagande känsla av rastlöshet och att något nytt måste hända. Så för drygt ett år sedan valde Felix att lämna Torsby och flyttade till Vadstena.

- En fantastisk plats, inte minst för oss som arbetar i kyrkan, konstaterar Felix bestämt. Men det var så mycket nationella och stiftsaktiviteter som förlades till Vadstena och klosterkyrkan och som krävde mitt engagemang, så jag tyckte det var svårt att hinna med och komma in i församlingsarbetet. Jag längtade också till landsbygden och att vara präst i en landsortsförsamling. Då dök tjänsten på Norra Gotlands pastorat upp och gamla tankar på Gotland blev plötsligt möjliga.

Felix hade besökt Gotland ett antal gånger som turist, och tillsammans med vänner, ”hemnetsurfat” och pratat om hur det skulle vara att bo på en ö ute i Östersjön. Han är friluftsinresserad,

”Han är friluftsinresserad, gillar att vara ute i naturen och hade en längtan till havet.”

gillar att vara ute i naturen och hade en längtan till havet. Nu blev det alltså möjligt.

SÅ SEDAN DEN 1 NOVEMBER ÄR Felix församlingssherde i Väskinde, med särskilt ansvar även för församlingarna i Fole, Lokrume, Bäl, Hejnum och Bro. Bostad har han fått i Fole vackra prästgård.

- Jag vill bo på landet. Där känner jag mig hemma. Har faktiskt hunnit med att ha gård med får utanför Sunne, berättar Felix lite stolt. Det är en merit!

- Jag hoppas att min kunskap och intresse för att arbeta socialt, särskilt med barn och barnfamiljer i utsatta lägen, ska komma till nytta. Men självklart ska jag lyssna in vad pastoratet

och församlingen har för behov och se var och med vilka arbetsuppgifter jag främst behövs.

Förutsättningarna verkar goda. Felix har träffat arbetslaget och känner att det finns en öppen och generös stämning bland arbetskamraterna. Här ska hans kompetens säkert komma till nytta.

FELIX ERFARENHET FRÅN VÄRMLANDS LANDSBYGD är att ett pastorat ska sträva efter att hålla gudstjänst i alla sina kyrkor så ofta som möjligt. Som Jonas Bromander, länge statistikansvarig på Kyrkokansliet, sa; att det enda vi vet med säkerhet är att ju färre gudstjänster vi har desto färre besökare får vi till våra gudstjänster”.

- Det var något vi tog fasta på i Torsby pastorat. Vi hade gudstjänst i alla våra fyra kyrkor varje söndag. Till kyrkan i Torsby var det ofta bra med besökare, men ute på landsbygden kunde det vara fyra till fem besökare en vanlig söndag, men det viktigaste var att församlingsborna visste att det hölls gudstjänst varje söndag, att kockorna ringde och att prästen var där. Att kyrkan är närvarande i bygden. Även om mycket annat har slagit igen så finns kyrkan kvar. En signal som vi strävande efter.

FELIX UPPSKATTAR ATT VARA EN DEL I MÄNNISKORS liv – att få döpa, viga och begrava. Då kommer man in i människors liv. En viktig uppgift för oss präster.

- Nu ska jag lära känna gotlänningarna. Jag ska se till att jag smiter in i olika sammanhang, inte bara kyrkliga. Det är så man lär känna folk. Jag vill bygga upp en relation med bygden.

FELIX ÄR KÖRSÅNGARE och har redan tagit kontakt med ett par körer, så sång lär det bli. Friluftsliv är ett annat intresse.

- Jo jag har längtat efter att vandra runt Gotlands kust. Så jag ska försöka komma med i något vandringsgång som går någon sträcka varje månad.

- Redan efter knappt två veckor tycker jag att jag känner samma fina stämning som i Värmland. Gotlänningar och värmlänningar är lika, de har samma kynne. Det gillar jag, konstaterar Felix.

FELIX ÄR MED I FRANCISKUS 3:E ORDEN. Det är en orden som är en del av Svenska kyrkan. Orden är öppen för alla och välkomnar kvinnor och män, gifta som ogifta, lekmän och ordinerade, men som liksom Felix, har det gemensamma att de ser Franciskus som en inspirationskälla. Hans mission kan enkelt formuleras att det gäller att leva enkelt och i samklang med naturen. Att stödja och hjälpa varandra. ”Naturen är inte en flykt från Gud utan en plats där Guds kärlek manifesteras”,

”Naturen är inte en flykt från Gud utan en plats där Guds kärlek manifesteras”

menade detta helgon som också predikade för fåglar och välsignade dem. Här hittar vi också Felix naturintresse. Att han efter avslutad gudstjänst i Bäl hoppar upp på sin cykel och trampar den knappa milen hem till prästgården i Fole, trots att regnet strilar ner, är också något som Franciskus hade uppskattat. De bara fötterna i öppna sandaler likaså, även om Franciskanermunkarna helst gick barfota. Sådan är Felix och vi välkomnar honom till Gotland – du behövs!

Välkomstgudstjänst för Felix Egegren i Väske kyrka, Alla helgona dagen. Felix predikade om ”Att formas av en aldrig uppfylld längtan”. Foto: Görel Robsarve Malmros

Foto: Mattias Wahlgren

Sankta Maria – inbjuder till resa

”Man står i stillhet, begrundar och skriver lappar som man lägger i båten. Allt under stort allvar, ja under andakt och bön”.

Hur gör man ett kyrkorum som Domkyrkan interaktivt, hur inbjuder vi sommarns nästan 300.000 besökare till handling och delaktighet? Hur gör vi Domkyrkan till ett rum där det andliga får rum även om det inte firas gudstjänst. De flesta människor som kommer till domkyrkan gör det på tider då det inte är gudstjänst. Hur kan vi erbjuda alla dem ett tillfälle att stanna upp för att ha en andakt?

Det här har varit levande frågor för oss som finns i och runt domkyrkan. Tanken föddes att bygga en farkost som välkomnar alla att följa med – om de vill.

Sedan några år står ett skepp i kalksten på golvet långt fram i kyrkan. Vi omger det med notställd där vi lägger pennor, papperslappar och denna text på svenska och engelska:

*Bidra med din tanke - låt den färdas...
Skeppet har i alla tider varit en bild för vår gemensamma resa, en bild av kyrkan på väg över stormigt hav mot evighet och himmel.
Högaltaret och kyrkans östra vägg symboliserar himlen, det eviga ...*

Skeppet är på väg. Det färdas tryggt och kan bära med sig allt vi vill. Man kan se skeppet som en farkost för hopp och framtidsdrömmar – som trotsar det stormande havet.

Skriv ner Din tanke; – Din längtan, Din sorg, Din glädje, Din önskan, Din bön - och skicka den med farkosten.

Sitt gärna ner en stund i stillhet och vila. Så färdas alla våra tankar tillsammans på skeppet mot evigheten

Det är ingen överdrift att säga att detta har blivit en succé. Hela dagarna finns det människor runt kalkstensfarkosten. Man står i stillhet, begrundar och skriver lappar som man lägger i båten. Allt under stort allvar, ja under andakt och bön. Efter sommaren är det tiotusentals lappar i kalkstensbåten. De innehåller välformulerade böner, intensiva rop på Gud i en förtvivlad situation eller mer vaga önskningar om att det ska gå gott för nära och kära. Äldre människor formulerar ofta lappar om sina barnbarn, att det ska gå bra för dem i skolan och på sommarlovet. Unga människor skriver lappar om sina äldre släktingar att de ska få ha hälsan eller att de har det bra hos Gud, om de är döda.

I samband med en kvällsmässa på hösten samlas alla lapparna samman och eldas upp. Röken stiger mot hösthimlen utanför domkyrkan.

Mats Hermansson
Domprost och lappskrivare

Den flätade korgen har Erik Wessely gjort, saigkorgarna Bertil Havdelin, "Kullen" och koftorna på predikstolen är Birgitta Carlssons alster. Foto: Britta Lundqvist

Om att förvalta sina gåvor - Konst och konsthantverk i Hablingbo kyrka

De senaste två åren har vi i Havdhem valt att uppmärksamma hantverkare och slöjdare i församlingen av olika slag med en utställning i Hablingbo kyrka under en sommarvecka.

Vi ha bjudit in alla vi kunnat komma på att delta, från syföreningsdamer till smeder, från hemmaslöjdare till professionella konstnärer och hantverkare.

Det har blivit en uppskattad och rolig blandning av stickat, vävt, snickrat och målat, och min uppfattning är att just vardagsslöjden får en rejäl puff av självförtroende genom detta.

Besökare har hittat till hantverkare och gårdsbutiker för att se mera av samma sort, och ett och annat har blivit sålt på så sätt.

Om man ur ett kyrkligt perspektiv ser bakåt i tiden har handaslöjden berikat våra kyrkor

genom syföreningarnas auktioner och försäljningar. Det har lett till beställningar hos aktiva konsthantverkare av både mässhakar, altarbrunn, predikstolskläden, kormattor, ljusstakar, ljusbärrare och annat för kyrkans prydnad. På senare tid finns bårtäcken med bland inköp som bekostats av syföreningar.

Britta Lundqvist

Hablingbo kyrka
Foto: Britta Lundqvist

Julfirande i Svenska Sofiaförsamlingen i Paris

Julbasar, luciafirande, Barnensjulfest och så klart - Kalle Anka!

Julfirandet i Svenska Sofiaförsamlingen börjar med en tredagars Julbasar. I år ligger Julbasaren på den första adventshelgen vilket gör att den blir ännu mer intensiv än tidigare. Hela huset är fullt av svensk jul och vi väntar runt 7000 besökare. Många är fransmän som är mycket förtjusta i de svenska jultraditionerna.

Efter Julbasaren kommer luciafirandet vilket också är något som drar många besökare. I år är det 15 st luciaframträdanden av Kyrkokören och Barnkören.

Barnens julfest är i år den 3:e advent. Då går församlingens barn luciatåg i början av högmässan, äter lunch och därefter är det julstuga med julpyssel och pakettävling. Tre vise män kommer med gåvor i form av godispåsar.

På julafton börjar vi traditionsenligt med samling kring krubban i kyrkan. Därefter är det jullunch, dans kring granen, Kalle Ankas jul, Lyckohjul och till sist julbön. Det brukar bli en fin blandning av barnfamiljer, ungdomar och äldre.

Juldagens högmässa är en höjdpunkt för många. Vi är många som firar julens evangelium i kyrkan och som sen äter julbord tillsammans.

I år satsar vi på Barnens julfest före jul. Tidigare var det julgransplundring på Trettondagen. Denna gång blir det fokus på det musikaliska och på att sjunga julens alla psalmer på Trettondagen. Vi hoppas att det ska bli ett fint sätt att knyta ihop julfirandet.

Tua Sällström, präst i Svenska församlingen i Paris.

”I år satsar vi på Barnens julfest före jul”.

Vad betyder kyrkbänkarna?

Vi vet inte så noga hur den medeltida sockenkyrkan var organiserad och hur den i praktiken fungerade en vanlig söndag. Visst fanns där väl till exempel bänkar längs väggen för de gamla och svaga men att merparten av församlingsborna stod på golvet eller rörde sig fram och tillbaka under gudstjänsten, kanske föll på knä ibland, kanske tände ett ljus framför ett sidoaltare, kanske gick ut en stund för att komma tillbaka till nattvardsmässans avslutning. Text: Richard Wottle. Foto: Visby stift.

Den som deltagit i en ortodox mäs­sa idag i Grekland eller Ryssland får bilden klar för sig. Men hur många av sockenborna var verkligen på plats under hela gudstjänsten på medeltiden? Det vet vi inte men min förmodan är, att det nog i allmänhet, åtminstone en ”vanlig” söndag inte nödvändigtvis var så många. Här ställde ju den reformerade kyrkan helt andra krav på kyrkogång, och dessutom en mer disciplinerad sådan och av de många gudstjänsterna hade en blivit den dominerande,

pedagogiskt. Folket skulle undervisas om att ett enhetligt gudstjänstliv var både nyttigt och nödvändigt för en slagkraftig folkundervisning. Och till den änden var det också bra med ordning i själva kyrkorummet.

MEN DET FANNS OCKSÅ LITURGISKA PERSPEKTIV på bänkarnas införande. De två viktigaste är välkända, nämligen psalmsången – alltså en kollektiv sånginsats av alla närvarande – och predikan. Att få alla att sjunga med i psalmerna, som väl kanske är den reformerade kyrkans viktigaste och mest originella bidrag till gudstjänstlivet, var inte så lätt. För det första var långt ifrån alla människor läskunniga och för det andra fanns det inga psalmböcker. Vid Spegels visitationer på Gotland 1680-81 visar det sig att en normal gotlandsförsamling ägde en eller två gamla psalmböcker, oftast danska men ibland ett exemplar av Uppsalapsalmboken från 1645. Någon för hela riket normerande psalmbok fanns ju inte före 1695. Inte heller var melodin ett säkert hjälpmedel för memorering av texterna, eftersom koralböckerna innehöll ganska få melodier och åtskilliga texter därför sjöngs till samma melodi. Vad som gällde var att kantorn, det vill säga vanligen klockaren, sjöng före och församlingen efter så

gott den kunde. Givetvis underlättades detta av om man satt i bänken med ansiktet framåt och inte rörde sig fritt i kyrkorummet.

VAD GÄLLDE PREDIKAN, så brukar det anges att denna i allmänhet varade en timme, och det är också var kyrkolagen 1686 föreskriver. Bevarade, tryckta, predikningar är emellertid i allmän-

Kyrkbänk,
Hörsne,
Foto: Danne P
Pettersson

söndagens högmässa.

Merparten av våra kyrkbänkar är insatta efter 1600-talets mitt och det är just i den lutherska enhetskyrkans tid vi ska föreställa oss deras användning. Det väldiga enhetsarbete som under seklets senare del skulle resultera inte bara i en gudstjänstens likformighet utan också i en allmänt god ordning i församlinglivet. Skälet var

het betydligt kortare, så riktigt hur det förhöll sig är väl en smula oklart. Å andra sidan var akten på predikstolen tidsmässigt verkligen huvudnumret under gudstjänsten. Predikan följdes nämligen av minst två moment till. Dels meddelandena, som kunde ta en väldig tid. Här skulle nya lagar och förordningar läsas upp för en väl i allmänhet ointresserad allmänhet. Annars gällde de nämligen inte.

MEN ÄN VIKTIGARE VAR den mycket omfattande böneakten efter predikan. Luther var visserligen emot fri bön i gudstjänsten men trots det förekom sådan långt in på 1600-talet. Under den stora konformismens gyllene tid på 1600-talet blev det ändå så, att också bönerna skulle normeras och godkännas av såväl ärkebiskop som statsmakter. Också idag följer ju på predikan och trosbekännelse en kyrkans gemensamma förbön, men på denna tid innehåll den långt fler inslag än idag.

MEN BÄNKARNA, SOM VAR TILL FÖR ATT SKAPA god ordning, resulterade också i en tydlig stratifiering av befolkningen. I städerna kom det ju att bli så, att bänkplatser var till uthyrning, vilket i sig konserverade ordningen men också möjliggjorde en viss social rotation även i kyrkan. Mot slutet av 1800-talet, när kyrksamheten snabbt gick ner, slutade systemet att vara produktivt. Om placeringen i kyrkan ska vara en viktig social markör måste det i princip vara fullsatt. Med många tomma platser finns det ingenting att slåss om.

PÅ LANDET VAR ORDNINGEN MERA SJÄLVKLAR. På Gotland infördes under den danska tiden (före 1645) samma system som då fanns i moderlan-

”Om placeringen i kyrkan ska vara en viktig social markör måste det i princip vara fullsatt. Med många tomma platser finns det ingenting att slåss om”

det. Giftna män på sydsidan och giftna kvinnor på nordsidan, i ordning efter ålder, så att de äldsta satt närmast gången. Därefter söner, döttrar, drängar och pigor och själva bänkarna var för-

stås fördelade efter gårdarna.

Kanske måste vi tänka oss, att denna stabilitet var så mycket mer önskvärd som tiden var allt annat än stabil. 1600-talet präglas inte minst av de ständiga krigen. På Spegels tid, som alltså inträffar just under den tid när dessa inredningar anskaffas, kan man märka av en ökad social turbulens som en följd av de många krigsåren.

Inte så få människor hade tydligen slagit sig ner i backstugor på landet eller drev helt enkelt omkring som daglönare eller tiggare. Många bönder kunde inte betala jordeboksskatten. Under perioden 1680 till 1720 övergick 40% av böndernas mantal från att vara skatte- till att bli kronohemman. Regeln var den, att om du inte betalat din skatt på tre år, så gick gården förlorad. Oftast satt väl samma bonde kvar ändå, nu på ett kronohemman, men inte sällan delades gårdarna ut, oftast till avsuttna militärer. När tiderna blev bättre köptes visserligen många hemman tillbaka, men under kyrkbänkarnas stora tid var villkoren dåliga för bondebefolkningen. Saken underlättades inte av de många missväxtåren på 1690-talet med åtföljande epidemier. Vintern 1697-98 var särskilt sträng och över 500 människor enbart på Gotland dog, många av sjukdom och hunger men åtskilliga

frös också ihjäl. Desto viktigare då, att få tillbringa åtminstone en stund i veckan i en ordnad värld, där alla hade en egen plats. I senare och kanske lyckligare tider har dörrarna till bänkarna setts som sociala hinder men kanske ska vi istället föreställa oss dem som skydd mot en ogin omvärld där verkligen varje medlem av församlingen/socknen hade en egen väl definierad plats. Sett ur detta perspektiv är det kanske inte heller en tillfällighet, att dörrarna så ofta har verkligt idylliska motiv, vanligen blommor.

SEDDA FRÅN MITTGÅNGEN ÄR HELA BÄNKKVARTER som en sommaräng och människorna därinnanför kunde för en stund drömma sig bort till en bättre och vänligare värld. Här och där finns också tecken på att den egna platsen fick litet extra omsorg och utsmyckning, även om väl utrymmet för detta inte var så stort. Här är närvlarna från Anga kyrka ett fint exempel, där var och en markerar en gård i socknen.

Närvel i Anga kyrka.
Foto: Richard Wottle.

Lästips

RAPPORT FRÅN SYNODALMÖTET I VISBY 2015

Var sjätte år samlas alla stiftets präster och diakoner. För Visby stift är det extra stort eftersom stiftet är det "lilla stiftet" som omfattar hela världen. Förutom Gotland har biskopen också ansvar för Svenska kyrkan i utlandet. Över 140 deltagare kom till Gotland under några härliga sensommardagar i augusti 2015.

Som förberedelse hade en synodalmötesavhandling, "Andliga härdar och mobila altaren" arbetats fram av prästerna Lennart Hamark, Camilla Vallhagen och diakonen Kristina Sandgren Furberg. Samtal kring deras erfarenheter av att vara kyrka på ett sjukhus eller i ett främmande land var ett tema för mötet, men också pilgrimen i historien och i nutid. Föreläsningar, samtal och gudstjänster varvades med mer informella aktiviteter såsom middagar och utflykter till gotländska medeltida kyrkomiljöer. I boken återges också kyrkoherde Anders

Jernbergs läsvärda minnesteckningar av de 13 präster som gått bort sedan det senaste synodalmötet. Ärligt, uppriktigt och mycket välskrivet.

Boken kommer först och främst att delas ut till deltagarna på synodalmötet men det finns exemplar att få på Visby stiftskansli. Likaså har vi kvar exemplar av den klart läsvärda synodalmötesavhandlingen, "Andliga härdar och mobila altaren".

Lyckad satsning på Studie- och Yrkesmässan

En ständig ström av ungdomar från årskurs åtta och nio besökte Svenska kyrkans monter på den årliga Studie- och yrkesmässan i ICA Maxi arena den 9 och 10 oktober. Idén med mässan är att ge utrymme för gotländska företag och organisationer att visa på vilka möjligheter till framtida arbete som kan finnas. Svenska kyrkan har ett stort rekryteringsbehov i framtiden, framförallt inom prästycket, men vi behöver också rekrytera inom flera andra områden. Text:Stellan Bergström. Foto: Görel Robsarve Malmros

Maria Engelhardt, Anne Dungner Hjellström, Linnea Tibell och Juana Baumann.

- Svenska kyrkan erbjuder nästan alla slags yrken. Förutom de traditionella – präst, kyrkomusiker och diakon – så kan man jobba som ekonom, kyrkogårdsarbetare, kanslist, kock och mycket mer, berättar stiftspedagogen Stellan Bergström.

STUDIE- OCH YRKESMÄSSAN ERBJUDS som en upptakt till ungdomarnas kommande gymnasieval och samtliga elever i årskurs åtta och nio – samt deras vårdnadshavare – är inbjudna för att få information om de olika gymnasieprogram som erbjuds, samt också få möta arbetsgivare som kan berätta om jobb i framtiden. Stellan Bergström menar att det nog inte finns några självklara program som man bör välja om man vill jobba inom Svenska kyrkan. – Våra anställda har verkligen vitt skilda bakgrunder, båda vad gäller utbildning som intressen i övrigt, menar han.

MÄSSAN GENOMFÖRS UNDER FEM LIKADANT upplagda pass. Fyra av passen sker under dagtid och är främst för eleverna, medan de femte passet sker under kvällen så att vårdnadshavare ska ha

möjlighet att komma på besök och få samma information som eleverna får. Varje pass börjar med att de olika skolorna, företagen och organisationerna får någon minut på sig att presentera sig och sina olika montrar, dit eleverna sedan kan gå för att titta närmare på de olika verksamheterna.

Många montrar erbjuder små roliga prova-på-aktiviteter

”Vi hade en ständig ström av ungdomar som kom”

och tävlingar och efter rundturen i mässhallen har de flesta av eleverna famnen full av informationsmaterial och många har även fickorna fulla av godis.

I SVENSKA KYRKANS MONTER FANNS BLAND ANNAT möjligheten att prova på att spela kyrkorgel, samt göra ett kort frågequiz där biobiljetter stod på spel. Flera av yrkesgrupperna var representerade på plats för att ge information och svara på frågor.

– Vi hade en ständig ström av ungdomar som kom förbi och som ville veta mer, berättar Stellan Bergström.

Resebrev från Filippinerna

Amanda från Gammelgarn, ung i den världsvida kyrkan

Text och foto: Amanda Eriksson.

Hej. Jag heter Amanda Eriksson är 19 år och är under hösten utbytesdeltagare i ”Ung i den världsvida kyrkan”. Varje år skickar Svenska Kyrkans Internationella Arbete ut 16 deltagare i tre månader till fyra olika utbyteskyrkor i Brasilien, Tanzania, Filippinerna och Costa Rica. Jag har sedan mitten på september befunnit mig i Filippinerna med tre andra deltagare på besök hos den filippinska fristående kyrkan IFI (Iglesia Filipina Independiente). Syftet med utbytet är att unga människor skall få uppleva någon annans vardag och kultur, samt lära känna Svenska Kyrkans systerkyrkor runt om i världen och bilda en uppfattning om hur livet ser ut för människor på andra sidan jorden.

UNDER MIN TID I

Filippinerna har jag haft otroliga upplevelser och har fått vara med om väldigt mycket. Vi började resan med att vara fast två dagar i Amsterdam på grund av en tyfon i norra Filippinerna. När vi väl var

på plats spenderade vi en dryg vecka i Manila där vi bland annat fick besöka IFIs huvudkontor för att få en inblick i kyrkans verksamhet och historia, där fick vi även träffa ärkebiskopen. I Manila fick vi även besöka en flyktinggrupp som IFI arbetar med och organisationen Bahay Tuluyan som stödjer utsatta barn och har Svenska Kyrkan som huvudpartner. Vi fick även se kontrasterna och de

stora skillnaderna mellan de rikare och fattigare områdena i Manila. I de rikare område kan man exempelvis se stora influenser från USA och när man går på gatorna känns det nästan som att vara i New York eller någon annan amerikansk storstad. Däremot i de fattigare områdena är det en helt annan känsla, många bor på gatan

och har inte ens råd med mat för dagen. Det finns otroligt många gatubarn och många använder sig av droger för att orka med vardagen. I dessa områden märker man tydligt av vilka som blir lidande av den filippinska regeringens nuvarande politik och det blir även tydligt att den egna befolkningen inte är något som prioriteras. Elände och lidande är ett faktum för många filippinska invånare.

Efter en vecka i Manila delades vi upp två och

två och jag och min resekompis Jenny från Västerås fick åka vidare till den lilla staden Atimonan i provinsen Quezon med ca 90.000 invånare som ligger ganska långt söder ut på huvudön Luzon. Där spenderade vi en fantastisk månad med prästfamiljen och den lilla församlingen och fick lära oss massor om både oss själva och om Filippinerna samt IFI.

I Atimonan fick vi bland annat besöka en del kokosnötsodlingar och risfält, föreläsa på ett highschool om Sverige och svenska värderingar, bada en hel del, besöka olika skolor och kyrkor, bestiga ett berg, göra ett studiebesök på Bahay Tuluyans boende i San Antonio och en ekologisk gård samt träffa massor av underbara

*”unga människor
skall få uppleva
någon annans
vardag och kultur,
samt lära känna
Svenska Kyrkans
systerkyrkor”*

Vi fick även se kontrasterna och de

människor och dela vardagslivet med dem. Vi har även deltagit i en hel del mässor vilka har varit ganska annorlunda från mässorna vi varit vana vid hemma i Sverige. Många av kvällarna i Atimonan spenderade vi på middagar hemma hos olika familjer, i både rikare och fattigare hushåll och fick verkligen komma nära inpå den filippinska kulturen. Något som påverkat mig väldigt mycket under den här resan är hur öppna alla människor är i Filippinerna och vilken stark relation man har till varandra. Rikedom är inget som spelar någon större vikt här och jag har verkligen fått lära mig att det är inte pengar och materiella ting som gör en lycklig i livet, det är människorna runtomkring en.

Vi fick även spendera en vecka i den närliggande staden Lucban, där vi fick besöka ett flertal skolor, föreläsa på ett universitet om Sverige, besöka en kyrkogård, bada i ett vattenfall, bestiga två monument, besöka en gård och fiskodling samt se massor av risfält och kokosnötsodlingar. Vi har även spenderat några dagar i en annan stad där vi fick vara med på Stiftets familjedag och träffa biskopen.

TROTS MÅNGA FANTASTISKA UPPLEVELSER här i Filippinerna har vi även mött en del motgångar. En del gällande levnadsstandarden som att inte kunna gå på toa för att toaletterna inte fungerar, småkryp och kackerlackor i sängarna med mer.

”hur man vänjer sig vid en vardag som är så olik ens egen att man inte riktigt vet vart man skall ta vägen”.

Men även en hel del psykiska motgångar, som hur man vänjer sig vid en vardag som är så olik ens egen att man inte riktigt vet vart man skall ta vägen. Det är också väldigt svårt att prata om vissa ämnen i Filippinerna och därmed ganska lätt att möta motgångar när man försöker ta sig in på djupare saker. Diskussionen om skilsmässa eller abort exempelvis, som båda är olagligt i Filippinerna, har varit ett väldigt känsligt ämne och det har känts väldigt svårt att få ut ett riktigt svar av människor. Även när det kommer till kvinnors rättigheter, HBTQ+, öppenhet för religion och SRHR, (sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter). Därför har det inte alltid varit så lätt att möta människor och försöka förklara hur vår syn i Sverige är på dessa saker när det är så långt ifrån deras verklighet och vad de är vana vid. Det är svårt att

lämna sin vardag och allt man känner till för att helt plötsligt infinna sig i någon annans vardag där man förväntas anpassas sig bara sådär och förstå hur allting fungerar. Trots dessa motgångar har vi ändå haft väldigt många bra samtal med människor om allt möjligt och verkligen fått komma in i den filippinska kulturen.

Det här har verkligen varit en fantastisk resa och jag kommer för alltid vara evigt tacksam över att jag har fått vara en del av den. Även om det finns många saker och personer som man kan sakna hemmavid när man är borta, är det ändå alltid lika fantastiskt att möta människor med en annan verklighet än ens egen och få upptäcka att man ändå kan ha väldigt många saker gemensamt trots att man kommer från olika bakgrunder.

ÄR MAN INTRESSERAD AV ATT FÅ EN NÄRMARE INBLICK i min eller i de andra utbytesdeltagarnas resa gå det att följa vår blogg ”I någon annans vardag”, eller vår Instagram ”ungivarldsvida” och även min Instagram ”amandaieriksson”.

Coco strand utanför Atimonan.

Vi i fyra utbytesdeltagare tillsammans med IFIs ungdomsorganisations president/ordförande. Från vänster: Alva Eriksson 19 år, Skara Stift, Jenny Eriksson Tibblin 27 år, Västerås Stift, Carlo Banes Acier-to YIFI ordförande, Elsa Valeberg 19 år, Göteborg Stift, Amanda Eriksson 19 år, Visby Stift.

Det händer mycket inom Prästlönetillgångar i Visby stift

Nya medarbetare, delvis ny organisation och nytt arbetssätt, ny teknik och därmed också lättillgängligare uppgifter. Och så har det köpts och sålts en del – allt för att effektivisera arbetet med förvaltningen av Prästlönetillgångarna. Text och foto: Lars Bäckman.

När Arvid Mickelåker tillträdde tjänsten som egendomsförvaltare på Prästlönetillgångar i Visby stift, ersatte han Annika Gäfvert som arbetat på Stiftskansliet och Egendomsförvaltningen i många år. Hennes tjänst på Egendomsförvaltningen innehöll

”Det som har skett under de senaste åren är att Egendomsnämnden nu fungerar mer som en styrelse åt förvaltningen”

framförallt de administrativa uppgifterna för nämnden. De mer operativa uppgifterna stod Egendomsnämnden själva för. Ordförande var då, i princip, anställd som förvaltare och man hade även en grupp nämndsledamöter som skötte förhandlingar kring jordbruksavtal. Det fanns också en ledamot i nämnden som hade ansvar för Biskopsgården och intilliggande Kapitelhusgården.

Det som har skett under de senaste åren är att Egendomsnämnden nu fungerar mer som en styrelse åt förvaltningen som består av Arvid Mickelåker och Line Obermeier. Egendomsnämnden

har fem ordinarie ledamöter och fem ersättare och arbetar numera framförallt med policy- och strategifrågor. De operativa arbetsuppgifterna har lämnats över till förvaltningen. Arvid Mickelåker tillträdde för snart fyra år sedan och hösten 2017 anställdes Line Obermeier som handläggare och förvaltningssekreterare. Sedan i somras har förvaltningen förstärkts med Natalia Svensson som konsult på halvtid.

Natalia är inte ett nytt ansikte på stiftskansliet. Hon har varit inhyrd konsult en dag i veckan under tre års tid för att digitalisera alla avtal som Egendomsförvaltningen har. Men just nu är det framförallt arbetet med Prästlönetillgångars ängen som hon har på sitt bord.

Driften av skogen sköter Skogssällskapet på uppdrag, vilket motsvarar cirka 30 % av en skogsförvaltartjänst. Cirka en gång i månaden har förvaltningen teammöte med Sven-Olof

Arvid visar Västerhejde annex, i östra delen av socknen på gränsen till Träkumla. Här planeras det nu för villor. Det är nära till Visby, cykelavstånd, men ändå landet och det är ett härligt skogsparti. Här skulle Arvid själv vilja bo!

Eliasson som är skogsförvaltare på Skogssällskapet för att stämma av diverse gemensamma frågor, såsom markköp, ledningsdragningar, dikesrensningar m.m. Egenomsnämnden köper även sedan tidigare ekonomitjänster av stiftskansliet. Så i dag är det en helt annan organisation än för bara fyra år sedan.

Men så är också Prästlönetillgångar Gotlands största enskilda markägare med över 10 000 ha mark, fördelade på 7 500 ha skog, 2 000 ha åkermark och resten, cirka 1 000 ha övrig mark.

Arvid är utbildad lantmästare, Line är agronom med inriktning ekonomi och Natalia biolog. Det är alltså ett kompetent gäng som nu sköter förvaltningen av Visby stifts prästlönetillgångar.

- Vi har åter igen byggt upp en egendomsförvaltning, liknande hur det fungerar i andra stift. Stiftsjägmästare Göran Allard slutade 2008 och det var då man valde att lägga många av

”Allt har nu digitaliserats. Det gäller avtal med kartor och bilagor. Alla avtal och arrenden har också ritats in och lagts in”

arbetsuppgifterna direkt på nämnden och dra ner på själva förvaltningen, berättar Arvid och kommer in på vad man hittills har gjort.

- Allt har nu digitaliserats. Det gäller avtal med kartor och bilagor. Alla avtal och arrenden har också ritats in och lagts in i Svenska kyrkans fastighetsprogram Stifast, vilket gör det så mycket enklare och mer överskådligt. Vi hade en hel del gamla servitut och avtal som vi nu också har gått igenom, uppdaterat och omförhandlat. Det är egentligen bara något hundratal jaktarrenden som återstår att se över och därefter digitalisera, konstaterar Arvid och fortsätter:

- Det här tar tid, men nu har vi resurser att göra det här jobbet. Tidigare var det klart underbemannat med enbart en tjänst i förvaltningen.

- Att sälja av mark för bebyggelse har egentligen varit på gång länge. Det hänger samman med att utbyggnaden av vindkraften har avstannat. Vi har nu bara något enstaka vindkrafts-avtal kvar, så det gällde att hitta något annat

affärsområde där vi kan förädla våra fastigheter och stärka ekonomin i verksamheten. Att bara ägna sig åt jordbruksarrenden och skogsbruk är inte så lönsamt, förklarar Arvid de pågående tomtexploateringarna med och förtydligar:

Foto: Line Obermeier.

- Vi ser det också som ett av våra uppdrag, att vara en del i det gotländska samhället och kunna erbjuda tomter för bostäder.

Med hjälp av Carin Johanson, fd stadsarkitekt på Region Gotland, har Egendomsförvaltningen tagit fram två områden i Västerhejde som nu är aktuella för villabebyggelse.

-Vi har fått positivt förhandsbesked för tre tomter, så de lär komma ut på marknaden vilken dag som helst. För det andra området, med nio tomter, är detaljplanen också nästan klar. Men vi kommer inte att ta på oss att färdigställa området med infrastruktur och liknande. Det får en entreprenör göra.

Det är attraktivt med tomtmarker runt Visby.

Egendomsnämnden har fått flera förfrågningar, men de har valt att avvakta och vill först och främst se hur den här exploateringen går och därefter avgöra i vilken omfattning i plan- och byggprocessen Prästlönetillgångar ska delta.

- Vi har även blivit uppvaktade av byggbolag som vill göra exploateringsavtal med vår mark, då gör de hela detaljplanarbetet, men det har vi inte heller tagit ställning till ännu. Det finns också förfrågningar från ett par lokala utvecklingsprojekt på landsbygden, men det är i sin linda, så vi får se hur det blir även med det, säger Arvid.

Under 2017 skrev Prästlönetillgångar under ett avtal med Länsstyrelsen på Gotland om formellt områdesskydd på ett 100 ha stort hållmarksområde på Hejnumhällar. Det innebär att Egendomsförvaltningen fortfarande är markägare, men släpper ifrån sig rådigheten, alltså inflytandet över brukningen av markområdet till länsstyrelsen. Det gör man mot en ersättning som motsvarar den produktion som området årligen kan ge. Men Prästlönetillgångar är fortfarande formell markägare och kan alltså själva upprätta arrendeavtal för bete och jakt på området.

- Vi har nu samtal med länsstyrelsen om våra ängen. De ska hållas i hävd och ett formellt områdesskydd skulle kunna vara en garanti för att de även fortsättningsvis kommer att vara fagning och slätter i dem.

Arvid tror att Svenska kyrkan kommer att lösa in flera områden till länsstyrelsen avsedda för områdesskydd av olika slag, men då vill Prästlönetillgångar ha ersättningsmark i form av produktionsmark. De vill också samla sina skiften så att de får ett effektivare skogsbruk, alltså en strukturrationalisering för att få ett större och mer bärkraftigt skogsbruk. Prästlönetillgångar styrs av beslut från Kyrkomötet, att alla åtgärder ska ske på ett etiskt och miljömässigt försvarbart sätt. Skogsförvaltningen är också miljöcertifierad enligt FSC (Forest Stewardship Council). Miljö- och kulturmiljövärdena ska alltså alltid beaktas. Samtidigt som uppdraget är att inkomsterna från Prästlönetillgångarna ska

bidra till Svenska kyrkans förkunnelse genom bästa möjliga uthålliga avkastning. Detta kan ibland vara ett dilemma att få ihop, förklarar Arvid.

Men det är inte bara skog, jord och arrenden det handlar om. Prästlönetillgångar har också ansvar för Biskopsgården och Kapitelhusgården. Under det senaste året har Biskopsgården renoverats för 4,5 miljoner kronor. Underhållet var eftersatt och en del anpassningar har även gjorts för att byggnaden ska fungera bättre, för såväl mer officiell verksamhet, som för bostad åt biskopen och hans familj.

Arvid, Natalia och Line.

PRESENTATION AV MEDARBETARNA

ARVID MICKELÅKER är uppväxt på en gård i Vamlingbo. Ett typiskt familj jordbruk där det fanns både skog och djur. Arvid gick på Lövsta lantbruksskola med målet att ta över familjegården, men ryggen sa nej och han fick tänka om och valde att istället läste vidare till lantmästare på Alnarp. Så Arvid är väl hemma i tankar kring lantbruk på Gotland, vilket märks.

LINE OBERMEIER är uppvuxen på en mindre lamm- och skogsgård öster om Halmstad (Simlångsdalen). Uppväxten präglade henne till att vilja jobba med att bevara och utveckla svenskt jordbruk. Då föll valet på att bli agronom med ekonomiinriktning.

Även **NATALIA SVENSSON** är lantbrukardotter och växte upp på en liten skogsgård i Blekinge. Intresset för djur och natur ledde till att hon utbildade sig till biolog. Så hela personalen inom förvaltningen har bra koll på tillvaron för lantbrukare i dag.

21 miljoner kronor till restaurering och underhåll av Gotlands kyrkor 2019

Foto: Visby stift
och Wikipedia

Kyrkorna i Burs, Hejde, Akebäck, Sproge och Hamra får de största anslagen.

Många kyrkor kommer att få del av den kyrkoantikvariska ersättningen under kommande år. Men de stora åtgärderna görs på följande kyrkor:

AKEBÄCK KYRKA där 6 miljoner beräknas behövas för in- och utvändiga åtgärder. **BURS KYRKA** får närmare 2,6 miljoner för in- och utvändiga åtgärder. Det är främst putsen på tornet som behöver åtgärdas. **HAMRA KYRKAS** fasader måste åtgärdas och nästan 4 miljoner kronor avsätts för att åtgärda putsen på hela kyrkan. Idag har kyrkan en puts som gjordes som ett provisorium på 1990-talet, den behöver knäckas ned och putsats igen. Till **HEJDE KYRKA**, behövs ca 1,4 miljoner kronor för in- och utvändiga åtgärder, bl a ska dopfunten konserveras och **SPROGE KYRKA** får närmare 4,3 miljoner kronor för in- och utvändiga åtgärder. Därtill kommer flera tornhuvar på landsortskyrkor som ska åtgärdas.

- Tjärning gäller för flera av dessa tornhuvar, men några ska vi också byta spirstocken på. Det behöver göras vart 100 år, berättar stiftsantikvarie Rebecka Svensson och tillägger att när det gäller tjära så har stiftet ett eget projekt som också beviljats medel. Fastighetssamordnare Pär Malmros är projektledare för det och syftet är att utveckla metoder för bränning och applicering av tjära. I dag finns det ingen storskalig produktion av tjära i Sverige utan all tjära importeras från Kina eller Bosnien.

”att utveckla metoder för bränning och applicering av tjära”.

- När det gäller den kalk som vi använder oss av så är det ett rent kalkbruk som producerats helt på Gotland, det är naturligtvis kulturhistoriska skäl till detta, men även miljön gynnas av lokalproducerat kalk.

DANIEL CALERO DAVYT – NY PRÄST I TERRA NOVA KYRKAN

Den 16 september började Daniel arbeta i Visby domkyrkoförsamling. Han är verkligen ett bevis på att "Herrens vägar är outgrundliga". När Daniel växte upp i Uruguay var nog tanken på att han som vuxen skulle vara präst på en ö långt borta i norra Europa helt otänkbar. Men så är det. Lika otänkbart som att han som prästvigd i Lutherska kyrkan skulle bli pastor i en "svensk" församling i staden Oberá i norra Argentina, mycket tack vare sin svenska bakgrund. Låter det rörigt? Jo, det är det också. Text och foto: Lars Bäckman

Så här ligger det till: Daniel är född i Uruguay i en protestantisk familj. Han börjar läsa teologi i sitt hemland. Men när militärjuntan tar över landet i slutet av 1970-talet flyr han till Sverige och bosätter sig i Stockholm. Efter några år återvände han till ett demokratiskt Sydamerika och bosatte sig i Argentina. Han fortsätter att studera teologi och blir prästvigd i Lutherska kyrkan. Det är då han blir erbjuden att arbeta som präst i Oberá, en stad grundad av emigrerade svenskar i slutet av 1800-talet. Där hade man önskat sig en präst som kunde hålla de svenska kyrkliga traditionerna vid liv. Och så blev det under några år. Men Sverige lockade för Daniel

och för 20 år sedan återvände han till Stockholm och arbete som präst. Han har arbetat som präst i olika församlingar och även på Stockholms stift med integrationsfrågor. För sju år sedan återvände Daniel, nu som utsänd präst av Svenska kyrkan, till Latinamerika, närmare bestämt till Costa Rica och Honduras i Centralamerika. Det blev sammanlagt sex år i olika lokala Lutherska församlingar. En lärorik period, som vi kanske kan återkomma till i Gårdskorset. Men nu är det Visby som gäller.

- Jag fyller snart 62 år och tänker avsluta mitt arbetsliv med att arbeta här fram till pension, berättar Daniel. Jag har besökt Gotland några gånger under åren, bland annat var jag här och föreläste 2010 på Gotlands kyrkvecka. Mitt tema var då integrationsfrågor, något som jag har arbetat med i Stockholm och som jag kommer att ha ett uppföljande seminarium om på Kyrkveckan 2019. Gotland lockade, med havet och människorna.

- Jag älskar Stockholm men jag gillar det tempo som finns här på Gotland. Det är lugnare och här pratar man med varandra spontant vid busshållplatsen. Och så havet. Dit dras jag nästan varje dag, berättar Daniel och man ser på honom att han verkligen menar det.

Integrationsfrågor kanske det också blir en del arbete med i församlingen men Daniel förklarar:
- Det viktigaste i min gärning som präst är att predika Guds ord och förvalta sakramenten. När jag avslutar en vecka med att celebrera mässa då känner jag att jag har gjort något värdefullt.

Och det har han, i Terra Nova kyrkan eller Visborgskyrkan, men vi lär också få möta honom i Sankta Maria Domkyrka någon gång då och då.

Välkommen Daniel!

Ny i Visby stift - en heldag för nyanställda

De senaste två åren har ett antal personer anställts i församlingarna och pastoraten på Gotland. Det är bland annat präster, kantorer, klockare och församlingsassistenter, men också handläggare på Visby stiftskansli. Under en heldag informerades, umgicks, lunchades och fikades det. Dagen började med morgonbön i Hejnum kyrka och sedan besök i Hejdeby

kyrka, Biskopsgården och på Stiftskansliet. Det här är ett trevligt sätt som nu har blivit en tradition för nyanställda att välkomnas, introduceras och lära sig lite mer om Visby stift som helhet. Personal från Stiftskansliet deltog och berättade om stiftets verksamhet. Richard Wottle guidade i Hejdeby kyrka, vilket var uppskattat. Det här gör vi om!

Anne Dungner Hjellström, Cecilia Nyberg, Petra Guteskär, Marie Sandell, Felix Egegren, Kent Bergqvist, Linda May Dahlström, Pär Malmros, Mattias Wahlgren, Ole Kaspersen, Line Obermeier, Tove Helminen, Richard Wottle, Charlotta Harrsjö Grahn, Martin Åbom, Kjell Arvidsson, Gunnar Holten, Annika Hakalax, Stellan Bergström, Daniel Calero Davyt. Jeanette Sundström, Lina Wahlbergh -Söderberg, Kent Ramström, Emil Gardell, Dan Eiderfors. Ursäktad suddig bild och lite oklarheter med namn.

VISBORGSKYRKAN
50
ÅR
1969-2019

Visborgskyrkan fyller 50 år

2019 är jubileumsåret. I två artiklar kommer Visborgskyrkan att uppmärksammas i Gårdskorset. Vi börjar med byggnaden och bakgrund. I nästa nummer av Gårdskorset, som kommer i början av juni, så är det verksamheten och människorna som har besökt och arbetar där som står i centrum. Så här gick det till när de "100 kyrkornas ö", fick en modern kyrka. En kyrka i tiden. Text och foto: Lars Bäckman

Det var en gammal dröm som förverkligades när väl de första spadtagen togs på Visborgskyrkan den 1 december 1968. På dagen, ett år senare var den nya moderna kyrkan klar och kunde invigas. Den provisoriska kyrkan inrymd i Fridtorps enkla barack på Söderväg, där man till att börja med delade lokalen med en slöjdsal för ungdomar, kunde nu lämnas.

Visby hade sedan sekelskiftet växt från att vara en stad som begränsades av den medeltida ringmuren till att i mitten av 1920-talet ha större delen av befolkningen boende i de egnahems- och villaområden som expanderat norr, öster och söder om staden.

INITIATIVET KOM IFRÅN SYFÖRENINGEN, en kyrka skulle byggas, eller rättare sagt, ett församlingshem! Södervärns kyrkliga syförening hade bildats med detta som främsta syfte. Kyrka hade man redan i form av Domkyrkan, men ett församlingshem saknades på söder. En lämplig tomt i kvarteret Korallen hade donerats av Maria Bergman, dotter till lektor och gotlandsforskaren C. J Bergman. Nu började syföreningen att sy, sticka och samla in saker och ting, för att sälja på syföreningsauktioner så att målet – ett församlingshem, kunde förverkligas. Det pågick i många år. 1963 hade man samlat in så pass mycket pengar att en arkitekt kunde anlitas för att ta fram ett förslag. Södra Visby hade nu växt ytterligare med flerkamiljshus på Visborgs gamla övningsfält och i öster hade stora villaområden uppförts på gammal åkermark. Nu fanns det inte bara behov av ett församlingshem utan också av en kyrka. Stadsarkitekt Ole Karth fick uppdraget, men han avled 1965 och arkitekt Per-Erik Nilsson tog då över ritstiftet. Per-Erik var en etablerad arkitekt. Innan han lämnade Stockholm för Gotland och ett vikariat

som stadsarkitekt, arbetade han tillsammans med Paul Hedqvist, en av de riktigt stora, och ritade det välbekanta skattehuset och DN-skrapan. Nu ville Per-Erik komma ifrån skyskrapor och rätlinjigt tänkande för en mer jordnära verksamhet.

DEN 30 NOVEMBER 1969 STOD VISBORGSKYRKAN klar för invigning. Kyrkan kostade 1,2 miljoner kronor att uppföra. Av denna summa bidrog syföreningen med 175 000 kr.

Den kyrka som församlingen nu kunde flytta gudstjänster, mässor, ungdomsverksamhet och församlingslokaler till var unik för Gotland med sina 92 medeltida kyrkor. Visborgskyrkan är en arkitektoniskt och utifrån materialval mycket modern kyrka, en kyrka väl genomtänkt och anpassad efter verksamheten. Det var en kyrka som skulle väcka uppmärksamhet i hela landet, inte minst för altarets placering.

”En arkitektoniskt och utifrån materialval mycket modern kyrka, en kyrka väl genomtänkt och anpassad efter verksamheten.”

DET HADE TAGIT FEM ÅR ATT SKISSA FRAM BYGGNADEN. Mitt i arbetet ändrades också förutsättningarna då Visby stads byggnadsnämnd beslutade att dela tomten och delvis lägga om den tilltänkta tillfarten. Nya skisser fick tas fram. Kyrkorummet blev nu kvadratisk och i öst - västlig riktning, men med altaret i väster, och placerat nästan mitt i rummet. Församlingen skulle sitta i en halvcirkel runt altaret. Det medförde att präst och församling kom närmare varandra, vilket uppskattades. Och så var det akustiken. Per-Erik gjorde allt för att undvika att det skulle bli rundgång och eko i det kvadratiske rum-

met. Tvärställda betongpelare, cylinderformer i olika funktioner på väggar och tak, var ett par av åtgärderna för att skapa en bättre ljudmiljö. Och det fungerade. Akustiken är i det närmaste perfekt.

- Per-Erik var orolig för akustiken, så för säkerhets skull gjordes det mellanrum mellan teglet på väggen bakom altaret. Det var ett sätt att mjuka upp ljudet om så behövdes, men ganska snabbt kunde man konstatera att akustiken var god och mellanrummen kunde muras igen, berättar Göran Beijer som var den första prästen som tjänstgjorde i den nya kyrkan.

DET HÖGA RUMMET FICK OCKSÅ ETT PÅTAGLIGT vackert ljusinsläpp genom ljusöppningar i olika format. Men kanske var det exteriören som

imponerade allra mest på besökarna. Tegel, glaserat från Åbo bruk i Finland, lagt i ett elegant mönster, sten för sten, och för hand – ett merarbete som skulle uppfattas som en gåva till Gud, så var arkitektens tanke. De olika byggnadskropparna, församlingshem i ett plan med laserad träpanel, placerat ut mot den trafikerade gatan, det höga kyrkorummet, ungdomslokaler i suterrängplan och en genomlyst entré, spelade vackert gentemot varandra. Här möttes olika former och höjder, raka och svängda linjer. En klockstapel, vacker stenvägg med kalksten och en svängd mur i öster bildade en värdig inramning och fullbordade helheten kring kyrkobyggnaderna. Församlingen var nöjd, arkitekten likaså. Så här skrev han:

”Det blev en byggnad som talar till den lyhörde och öppnar sig för den som iakttar”.

1960 och 70-talet är verkligen ”kyrkobyggedecennier”. De allra flesta av dessa nybyggnationer hänger samman med de bostadsområden som uppfördes utanför de större städernas centrum och ingick i miljonprogrammets ambitiösa mål, en miljon bostäder under tio år. Till dessa bostäder skulle det även höra ett centrum, ett centrum med en livsmedelsaffär, en skola, en fritidslokal och så en kyrka. Tegel var ett ofta återkommande fasadmateriäl i dessa kyrkobyggnader. Inspiration och förebilder fanns det gott om; att få uppdraget att rita en kyrka, tilltalade dåtidens stora arkitekter. Men man kan nog inte förneka att Sigurd Laverns kyrkobyggnader i Björkhaga, Markus kyrkan, uppförd mellan

”Det höga rummet fick också ett påtagligt vackert ljusinsläpp genom ljusöppningar i olika format”.

Altaret i väster. Placerat så att församlingen sitter i en halvcirkel runt altaret och prästen.

1956 och 1963 samt Sankt Petri kyrka i Klippan från 1966, båda byggnaderna i mörk tegel, blev förebilder för många av de kyrkor som skulle byggas dessa årtionden, om än i försiktigare form och uttryck.

Arkitekt Per-Erik Nilsson tog uppdraget med entusiasm och på allra största allvar. Exteriören var viktig och många skisser gjordes, men ganska snabbt insåg arkitekten att det var bättre att inleda arbetet med att föra samtal med församlingsmedlemmar, präster och annan personal; det här skulle bli en kyrka som fungerade för verksamheten och då gällde det att tänka om och nytt. Frågor som hur hantera buller från Stenkumlaväg, var parkera utan att bilen står i centrum, hur undvika källarkänsla för ungdomslokaler och vad vill man se på vägen in i kyrkan diskuterades. Men även praktiska frågor som var oljetanken skulle fyllas på och mat levereras. För att till exempel slippa källarkänslan för ungdomslokalerna valde Per-Erik att lyfta upp själva kyrkorummet så högt att det för de flesta blev möjligt att stå på suterrängvåningens golv och från normal ögonhöjd se ner på omkringliggande gräsmatta.

- Per-Erik var mån om att barn- och ungdomsverksamheten skulle ha egna lokaler och ligga lite avskilt så att man inte störde varandra eller retade sig på att det inte var undanplockat, berättar Göran Beijer, som mycket väl minns resonemangen kring kyrkans tillblivelse. Så blev det, och ungdomslokalen fick en ingång från sidan,

inte via huvudentrén. Men arkitekten tänkte även på innerväggarnas material.

”I ungdomslokalerna bedrivs ett viktigt arbete av och för människor, som kanske ännu icke hamnat i den vuxnes värld av stelbenta konventioner och fixerad begrepp. Väggarnas furu-paneler värmer och erbjuder större möjligheter till fri användning än fint behandlad yta, som ofta inger respekt och rentav rädsla, ibland till och med lockar till förstörelselust”, skriver Per-Erik om ungdomslokalerna.

NÅGRA STÖRRE FÖRÄNDRINGAR HAR INTE SKETT sedan kyrkan uppfördes. Det är heller knappast förvånande att Visborgskyrkan sedan 1990 finns med på listan bland kyrkor byggda efter 1939 och som enligt kulturminneslagen anses som ”märkliga genom sitt kulturhistoriska värde”.

Det bör också nämnas att arkitekt Per-Erik Nilsson kom att bli en mycket uppskattad arkitekt på Gotland, med en mängd offentliga byggnader, villor och ombyggnader på sitt CV. Enbart i Visby innerstad har han signerat cirka 100 olika objekt. Per-Erik är även arkitekten bakom Katolska kyrkan i Visby som uppfördes 1982. Per-Erik Nilsson avled i augusti 2017.

Jag ringer upp Örjan Lundqvist, den präst som tillsammans med bland annat Göran Beijer, församlingen och Per-Erik Nilsson tog fram skisserna till den nya kyrkan.

Bilder från invigningen den 30 november 1969.

- Jag kom till Visby och Visby domkyrkoförsamling 1963 som domkyrkoadjunkt. Mitt distrikt var Visby söder som jag tog över efter Hans Cavallin. Hans hade tagit fram en kapellinredning för Fridtorpsgården på Söderväg, som då framförallt var en ungdomslokal, ursprungligen uppförd som förlägningsbarack under andra världskriget. En slöjdlärare hade ungdomsverksamhet där med hyvelbänkar och finsnickeri och kyrkan skulle få disponera slöjdsalen några dagar i veckan. Ett altare och en altarring, stolar och så ett draperi som dolde hyvelbänkarna, ja, märkvärdigare än så var det inte att göra en gudstjänstlokal av en slöjdsal. Men till sist tog kyrkoverksamheten över hela Fridtorpsgården och församlingen växte i takt med att bebyggelsen och verksamheten tog ytterligare fart.

Örjan bodde på Signalgatan och var mån om att skapa en gemenskapskänsla bland de

också basarer med syfte att samla in pengar till en ny kyrka. För nu var det inte bara ett församlingshem utan en kyrka som stod högst på önskelistan!

- Jag var med under hela tiden fram till invigningen 1969, strax innan hade jag flyttat till Uppsala och en tjänst som studentpräst, berättar Örjan och kommer in på det intressanta arbetet han deltog i när en ny kyrka skulle skapas tillsammans med arkitekt och församling så klart.

”Ett fristående altare skapades så att prästen stod vänd mot församlingen under gudstjänsten”.

Per-Erik Nilsson hade inte ritat någon kyrka tidigare, så han var tacksam för alla långa diskussioner om kyrkorummets funktion som han och Örjan hade. Orienteringen med altaret i

Många spännande ljusinsläpp i olika form skapar rummets stämning.

medlemmar som besökte Fridtorpsgården. Regelbundet delade han ut ett blad till alla hushåll i grannskapet om aktuella aktiviteter.

Södervärns syförening ville framförallt ha ett församlingshem, men nu bildades också Fridtorpsgårdens arbetskreis av ett antal yngre kvinnor. Kretsen fungerade som en mötesplats, en diskussionsklubb. Där diskuterades allt från barnuppfostran till trosfrågor. De ordnade

väster, ville Per-Erik ha för att det skulle vara en lättillgänglig kyrkolokal från gatan. Men det här var också en av de första kyrkorna i landet där kyrkointeriörer var anpassad till en ny syn på mässans firande. Ett fristående altare skapades så att prästen stod vänd mot församlingen under gudstjänsten. Därigenom markerade man att prästen var en bland gudstjänstdeltagarna. Tidigare då mässa till stor del firades med prästen vänd mot östra korbägen skulle det uppfattas

som en bro mellan församlingen och Gud. Biskop Olof Herrlin stödde Örjan och Per-Eriks tankar om prästens placering och i dag är det allmänt accepterat. Men då 1969 var det nytt!

Örjan bor i dag i Ås, utanför Östersund. Hit kom han som församlingspräst från Uppsala redan 1970.

- Det första jag tog mig för var en renovering av Ås 1800-tals kyrka, så kyrkobyggandet fortsatte, berättar Örjan. Per-Erik Nilsson var en av tre arkitekter som lämnade ett förslag på ombyggnaden.

Sedan dess har Örjan arbetat många år för såväl Lutherska världsförbundet i London som ambassadpräst i Oslo. Där blev han kvar i 22 år men återvände till Ås som pensionär.

- Jag tycker fortfarande att Visborgskyrkan

känns modern och funktionell, en kyrka i tiden, avslutar Örjan vårt samtal med. Det håller också Doris Lemke, präst sedan tre år tillbaka i Visborgskyrkan, med om:

- Jag det är ett fantastiskt fint kyrkorum. Det skapar gemenskap. Människor trivs hos oss. Det märks inte minst på att så många kommer till våra olika aktiviteter, säger Doris med en viss stolthet.

I nästa nummer av Gårdskorset får vi läsa mer om alla de aktiviteter och människor som finns i Visborgskyrkan - det är ju de som "gör" kyrkan till kyrka!

"Visborgskyrkan ska möta ett behov i ett samhälle, där människor alltmer förenklat definieras in i hårdskaliga och stiliserade celler, alla med något stänk av ofördragsamhet gentemot andra", var arkitektens vision. Ett mål som står sig bra än i dag, 50 år senare.

Utforskaren - kul och lärorikt för barn i Dalhems kyrka

Per Mellqvist, församlingsherde i Dalhem, berättar här om ett lyckat projekt som väckt intresse och engagemang bland barn och unga. En ryggsäck med material, och så några uppgifter-svårare än så behöver det inte vara för att få unga att upptäcka kyrkorummet och vad det används till. Och kul är det! Text och foto: Per Mellqvist.

Sommaren 2017 lanserades ett projekt med stöd från Visby stift – ”Utforskaren” i Dalhem kyrka. Målgruppen var i första hand 7-9 åringar. Inspirationen kom från Anglikanska kyrkan – York Cathedral. Barnen får låna en ryggsäck med material i form av kikare, spegel, kriter, ficklampa med mera samt ett häfte med uppgifter att lösa i kyrkan. Tack vare projekt-pengar från rikskyrkan kunde vi också ha några ungdomar anställda under sommaren som kunde hjälpa barnen till rätta. Uppgifterna handlar om att hitta saker som finns i kyrkan men också mer andliga inslag som att upptäcka att Gud älskar dem och att få tända ett ljus och be en bön för någon eller något. Sista uppgiften är att rita en ängel – I kyrkan finns redan hundra änglar illustrerade men vi önskade fler! När sommaren var slut hade vi trehundra änglar!

Målet har varit att få barnen att upptäcka kyrkorummet med alla dess fantastiska målningar men också att introducera dem i vad kyrkorummet används till. Att gå fram till altaret och studera altartavlan och där räkna ut hur många lärjungar som är barfota är ett sätt att få barnen att frimodigt röra sig i hela kyrkorummet men andra uppgifter handlar om att tända ljus och be en bön, att i det hemliga skåpet kunna öppna det och i en spegel kunna se vem Gud älskar är små försök till mer teologiskt tänkande. Barnens teckningar med änglar som sätts upp i kyrkorummet tror jag också gjort att de känt och upplevt att kyrkan även är deras rum – Ungefär som barnens teckningar på kylskåpet i

hemmet. Minst lika roligt är förstås föräldrarnas engagemang och samarbete med sina barn. Egentligen är det ganska fantastiskt – Dalhem kyrka har haft flest besök av barn under året!

De flesta kyrkor kan göra något liknande. Även om de inte innehåller lika många målningar som Dalhem kyrka så finns det en hel del symboler/artefakter att använda sig av. Tre moment har varit viktiga för mig; Upptäcka – Lära – Göra. Bra är också att de alltid fått med sig en liten gåva att ta hem – På så sätt kan upplevelsen leva kvar lite längre.

”Tre moment har varit viktiga för mig; Upptäcka – Lära – Göra”

Ett sätt att utveckla konceptet och göra kyrkorummet än mer tilldragande kan vara att jobba med Svenska kyrkans app ”Kyrkan” – via en digital skärm eller liknande samt förstås använda sig av någon av de appar som finns för att göra en ”skattjakt” – Då kan man också använda sig av kyrkogården.

Några enkla uppgifter, alla på varsitt blad, är utgångspunkten i Utforskaren.

 Svenska kyrkan

Sätter färg på livet.

Till Almedalsveckan 2018 gjorde illustratören Mark Ingelse denna bild till Visby stift för att roa barnen som besökte Svenska kyrkans fina utställningskyrka i Visby hamn. Kanske kan det även i juletid locka till att leta lammungar och sedan ta fram färgpennorna och göra Visby ännu vackrare, vaför inte i vinterskrud?

Förstörelse och donationer av medeltida föremål under 1800-talet

”Uppfattningen att medeltida föremål och kalkmålningar upplevde sin svanesång i kyrkorna i samband med reformationens genomförande under 1500-talet är i mångt och mycket felaktigt”, konstaterar Torsten Svensson och reder ut hur vi har sett på kyrkornas medeltida skulpturer.

Text: Torsten Svensson. Foto: Lars Bäckman.

Uppfattningen att medeltida föremål och kalkmålningar upplevde sin svanesång i kyrkorna i samband med reformationens genomförande under 1500-talet är i mångt och mycket felaktigt. Visst är det sant att människor gav sig på munkarna i till exempel Skåne under 1500-talet. Men det får mer ses som ett utslag av reformert huliganism än ett teologiskt nytänk. Att slåss med andra människor tycks för övrigt följa mänskligheten som hand i handske genom hela historien.

NATURLIGTVIS ÄR DET OCKSÅ ETT FAKTUM att man i några fall börjar med att kalka över det medeltida måleriet under 1600-talet, vilket också fortsätter under det kommande århundradet. När till exempel en visitator från Åbo besöker Sunds stora kyrka på Åland under detta århundrade konstaterar denne korthugget att *”det gamla uprutna prälet på väggarna”* skall tas bort. Likaså avger en annan visitator i Danmark en syrlig kommentar när han ser en altartavla med en bild av den helige Antonius: *”Så härligt att böja knä inför ett svin”*. Antonius har nämligen bland annat ett svin som attribut.

MEN DET STORA OGILLANDET AV DE MEDELTIDA företeelserna i kyrkorna blommar ohämmat ut under 1800-talet och i synnerhet från mitten av århundradet och fram till sekelskiftet 1900. Under denna tid doneras många föremål till museerna,

”Men det värsta är ändå förstås förstörelsen av både målningar och föremål”

så kallade vandrare judar. Märk väl att dessa människor inte alls behövde vara judar, men eftersom denna näringsgren var en av de mycket få som inte var förbjuden för denna folkstam blev detta uttryck *comme-il-faut* för alla

vilket kan ses på både som positivt och negativt. Men många föremål säljs också ofta till

kringresande. Men det värsta är ändå förstas förstörelsen av både målningar och föremål. Men vi kan låta 1800-talet själv få tala genom några tidstypiska citat.

Horace Marryat (1818-1857) var en engelsk ädling som vistades i Sverige, bland annat på grund av en arvstvist med sina bröder och bråk med de engelska skattemyndigheterna i början av 1860-talet. Resultatet av hans svenska besök blev boken *One year in Sweden* som kom av trycket 1862 och i svenska översättning, *Ett år i Sverige*, året därpå. Marryat var mycket intresserad av historia och därmed även kyrkorna. När han besöker den intressanta rundkyrkan i Voxtorp utbrister klockaren därstädes: *”Gud gifve, att vi hade penningar för att göra henne modern, fyrkantig, eller rifva ned henne hel och hällen!”* (s 264) Ord och inga visor om en av Sveriges få bevarade rundkyrkor. Men ingen rivning blev aktuell, så än i dag kan besökaren både besöka Voxtorp och den närliggande rundkyrkan i Hagby. Förstörelselustan i Småland kommenterar Marryat med: *”Småland befinner sig nu i full förstörelsefeber; presterskapet i provinsen har lika mycket begrepp om arkitektur som de i prestgårdarnas hagar betande korna.”*, (s 264) något som antagligen säger mer om prästerskapet därstädes än de i hagarna fridsamt betande korna.

MARRYAT TAR ÄVEN UPP GAMLA LJUSKRONOR och en dopfunt: *”I alla kyrkor ser man vackra gammaldags ljuskronor kasserade för moderna förgyllda kronor med hängande glasbitar – ser man gamla ljusarmar och lampetter i upphöjdt arbete kastade i skräpvrån. På en kyrkogård hade man kastat ut gammal funt af granit med runinskrift på brädden. Då jag uttryckte min beundran, fick jag till svar: `Herre Gud, den der begagna vi aldrig nu; Vi hafva en silfverdopskål'. Det var den gamla historien, - funten var `gammal', d v s urmodig”* (s 265).

HORACE MARRYAT BESÖKER ÄVEN GOTLAND, där han noterar att det på kyrkogården i Gerum låg: *”en vacker gammaldags kyrkostol af samma ålder med kyrkan och ruttnade bort”* (s 209f).

REDAN 1801 PLOCKADES GLASMÅLNINGARNA i Norrlanda ned. Kontraktsposten Johannes Neogard skriver då i visitationshandlingarna: *”Men i choret är ganska mörkt; ty alla 3 fönsterfacken bakom altaret och det åt söder bestå af idel måladt glas. Wederbörande, som så ogera kunna mista sådant Catholskt brask, beslöto likväl själfve, at till en början rasera det sistnämnda facket, och genom nytt och rent glas inhemta ett någorlunda klarare ljus. Härom lofvades, at besörja med första”*.

I Norrlanda räkenskaper för nämnda år står också följaktligen: *”Glasmästarn Wikman för nya fönster i de gamla målades ställe i Choret enlt räkning”*. De *”Wederbörande”* som omnämns var troligen Pastor Matthias Andersson Alschovius, vice pastor P Joh Lundsberg och kyrkorådets medlemmar. Andra exempel på försäljning från de gotländska kyrkorna är det 30-tal skulpturer från Viklau kyrka som 1863 troligen såldes för att sedan brännas upp som ved.

ÅR 1862 SÄLJER LEKTOR CARL JOHAN BERGMAN 651 föremål från stenåldern och framåt till Vitterhetsakademien, bland mycket annat glasmålningar från antingen Klinte och Hablingbo kyrkor eller båda. Samma år säljer kyrkoherden Johannes Gahne i Väte och Hejde kyrka i samråd med kyrkorådet mycket vackra och intressanta föremål från dessa båda kyrkor till samma akademi. Bunge kyrka donerar föremål 1869, Gothem året därpå, Linde och Lojsta donerar många medeltida föremål till Nordiska museet 1885. Retablet i Ganthem säljs 1901, och så vidare. Det sista stora föremålet som i stort sett går iväg till Stockholm är Viklaumadonnan som skeppas iväg 1928.

ANDRA SAKER SOM KAN BERÄTTAS OM I sammanhanget är att barnen fick gå upp på kyrkvinden i Boge och kasta sten på de medeltida skulpturerna som ställts där. Ett personligt minne som berättades för mig under en visning av Bro kyrka var att skolläraren vid något tillfälle,

antagligen under något av de första årtiondena av 1900-talet, sagt till skolbarnen *”Nu barn, gå vi och kastar sten på djävulen”*, vilket de också gjorde. Det finns nämligen en djävul uthuggen i sten på ett av kapitelbanden i Bro.

ANDRA EXEMPEL PÅ FÖRSTÖRELSE är överkalkningarna i Alskog och När kyrkor. Dessa överkalkas så hårt att det vid senare restaureringar kunde konstateras att det enbart återstod fragmentariska färgspår såsom en grön punkt och ett rött streck. Eftersom utrymmet i denna artikel inte medger så mycket mer text, får vi enbart i förbigående omnämna de skrapningar av det medeltida kalkmåleriet som genomfördes i till exempel i kyrkorna i Lärbro och Bål. Men låt oss som sagt stoppa här och inse att vi inte riktigt förstår den totala vidden av denna vad vi anser som förstörelse och det är kanske lika bra, inte minst för vår mentala hälsas skull. För att ändå avsluta med ett

positivt exempel så fanns det några stavkyrkoplankor från Guldrupe kyrka som skulle säljas som ved 1875. De klarade sig från elden, visserligen med ett nödropp men ändå. Deras räddare var byggmästaren Nils Pettersson. Sedan blev de visserligen liggande i en redskapsbod fram till 1892, men till slut kom de ändå att införlivas med Gotlands fornsals samlingar.

För den som vill läsa mer rekommenderas till exempel den av mig författade artikeln, *”Det g(l)ömda Gotland”* och där anförd litteratur i Gotländskt Arkiv 1996.

Viklaumadonnan, såldes och hamnade på Historiska museet.

Julbeträktelse

Längst framme i Väskinde kyrka står jag, med en korg från Ikea och en kasse med halm. Snart, snart ska vi ha samling vid krubban, julens mest välbesökta gudstjänst i församlingen. Det gläntar på kyrkporten, en mamma tittar in med det lite oroliga uttrycket i ansiktet. Jag ser hur hon tänker: ”Har jag gått rätt?” Så får hon syn på några andra barnfamiljer som redan sitter på plats i bänkarna. Eller, sitter och sitter, barnen går omkring, en liten unge tappar en psalmbok och en annan pillar lite på stallet, som står på ett lågt bord framme i koret.

Allt fler familjer kommer in. Gläntar frågade på dörren, ler när de känner sig välkomna. Jag lägger halm på stengolvet och vita linnelakan i korgen. Så kommer årets Jesusbarn, en familj med årets bebis, som ska få ligga i krubban i år. Vi tar på en vit liten kolt och provar. Jodå, det verkar gå bra. Det är mycket att titta på där framme i kyrkan, och många barn som går omkring.

Klockan tio är kyrkan full! Omkring 200 personer brukar hitta in i kyrkan varje julafton. Alla barn får redan vid ingången låna ett litet djur till krubban, och under vår gudstjänst bygger vi upp krubban tillsammans. Ja, det ser ju lite tokigt ut. Jag förstår aldrig hur det smyger sig

”När kyrkklockorna ringer ut, känner jag att julen har börjat på riktigt”

in isbjörnar och giraffer bland herdar, lamm och visa män, men vad gör det?

Vi sjunger ”Blinka lilla stjärna” om stjärnan som tändes och vi sjunger ”Stilla natt”. Jesusbarnet tittar storögt på. För det mesta är det lugnt i krubban, men jag kan villigt erkänna att jag tycker bäst om när bebisen blir lite orolig, för då får jag ta upp den lilla människan och gå omkring med henne i famnen.

Årets konfirmander är förstås där, och många av församlingens ungdomsledare. Under granen väntar en liten julklapp till dem och de har en egen liten samling precis efter gudstjänsten med paketutdelning. Deras föräldrar, som i många fall är med för första gången, tänker att ”hit vill jag gå nästa år igen!”

När kyrkklockorna ringer ut, känner jag att julen har börjat på riktigt. Framför mig nu har jag en jullunch i prästgården med min familj och släkt, och så många härliga gudstjänster. Julnatten, julottan, annandagen. På julen breddar vi och firar så många gudstjänster vi bara orkar i det norra pastoratet!

Ha en välsignad jul! Önskar Martina Åkeson Wollbo, kyrkoherde i Norra Gotlands pastorat

Foto: Görel Robsarve Malmros. Dopfunt, Väskinde kyrka.

Elisabeth Sjölander lämnar Gotland och Visby domkyrkoförsamling för flytt till en annan ö

Hur många år har du arbetat här?

- Jag har varit på ön i åtta år och träffat en massa härliga församlingsbor i Klinte pastorat, Garde församling, Alva, Hemse, Rone församling och i Visby domkyrkoförsamling. Det har varit många givande år på Gotland och i Visby Stift.

Nu flyttar du till Stockholm – varför?

- Vi har faktiskt funderat på att flytta tillbaka till Stockholm under en tid och nu blev det tillfälle eftersom vi hittade både skola och boende på en ö som vi tycker väldigt mycket om.

En ö? Det låter spännande?

- Jo jag och familjen flyttar till Vaxholm, som ju är en ö, och så kommer jag också att arbeta

som präst i en församling på en ö, Lidingö! säger Elisabeth med ett leende.

Öar verkar vara viktiga för dig, men Vaxholm och Lidingö går väl knappast att jämföra med Gotland?

- Nej, vi älskar Gotland och kommer såklart tillbaka för att träffa vänner och för att bo i vår lilla sommarstuga i Fide. Den ska vi så klart behålla.

Vad är egentligen det bästa med Gotland?

- Naturen och årstiderna. Det lilla sammanhanget, på gott och ont. Elisabeth avslutar vår kortintervju med att tacka Gotland och alla fina människor som hon har fått möta i både glädje och sorg! ”Det har varit fina år, men nu börjar något nytt!”

Monicka och Gizmo på daglig morgonpromenad. Foto: Robban

Monicka- nytt ansikte på Visby stiftskansli

Text och foto: Lars Bäckman

- Nytt och nytt, säger Monicka jag har ju varit här i tre år. Men visst nu är jag anställd av stiftet. Tidigare arbetade jag via Samhall och hade hand om lokalvården bland annat på stiftskansliet, men nu gör jag lite mer. Ordnar kaffe och annat för den allmänna trivseln.

Monicka har arbetat på Samhall i 24 år, framförallt med lokalvård och fönsterputs, men har nu alltså gjort en övergång till Stiftskansliet.

- Jag har arbetat på Samhall under många år, men nu har jag hittat det rätta stället. Här stannar jag till pension, säger Monicka, och det är vi alla glada för. Monicka är en solstråle, en "trivselsvärdinna" som har nära till både ett uppfriskande skratt och en kram!

"nu har jag hittat det rätta stället. Här stannar jag till pension"

- Innan jag började arbeta på Samhall så hann jag med olika restaurangjobb och arbeten som lokalvårdare. Jag var också anställd en period på Lermans bageri. Jag började arbeta redan när jag var 13 år gammal, först som sommarjobb, så

jag har hunnit med en hel del. Men det är nog på LM Ericssons restaurang som jag var anställd längst. Där arbetade jag i 12 år och fick göra allt från att vara konditor till matlagning och disk, berättar Monicka och låter lite stolt. Att hon är en baddare på att baka, det har vi erfarenhet av.

Utbildning har hon också. Åren 1975-76 gick Monicka på Lövsta hushållningsskola. Bakning och matlagning är numera en hobby. Och så broderi. Det blir många tavlor, kuddar och till och med en julkalender, som hon broderar på just nu. Hunden Gizmo, en blandras med mycket chihuahua, är ett kärt sällskap. Och så har hon två söner och två barnbarn. Alla boende på Gotland. Dom ses ofta.

- Jag älskar det här jobbet. Jag mår så bra i själen av att arbeta här på Stiftet. Personalen är så snälla och goa, säger Monicka och menar verkligen det. Det syns på henne att hon trivs. En glädjespridare som kan bjuda på en kram när så behövs. Och på Visby stift ska man må bra i själen! Det är liksom meningen med verksamheten.

Monicka är 61 år och vid god hälsa. Hennes tips på att hålla sig frisk är enkelt:

- Jag cyklar varje dag, i alla väder och året runt, ingen elcykel här inte, och så går jag ut med Gizmo morgon och kväll. Jag tänker också på arbetsställningar – att jag lyfter på rätt sätt, och så försöker jag variera mina arbetsuppgifter, så att det inte blir allt för ensidigt. Då håller man sig vid god vigör, säger Monicka och skrattar.

I hörlurarna strömmar nästan alltid musik. Monicka älskar dansband och svensk 60-tals pop, det är den musiken hon är uppväxt med. Hep

Stars och Elvis ligger just nu på hennes topplista, men också Artur Erikssons andliga sånger. Så samtidigt som golven i korridorerna på kansliet blir skinande

”Jag tänker också på arbetsställningar – att jag lyfter på rätt sätt, och så försöker jag variera mina arbetsuppgifter, så att det inte blir allt för ensidigt”.

blanka så kan man ur lurarna svagt höra ”Jag har hört om en stad ovan molnen”, med Arturs härliga bas. Det är inte så dumt för själen!

En välutrustad städvagn är en garanti för ett rent och snyggt stiftskansli.

Lästips

Vår tro som min. Verbums förlag.

Cristina Grenholm, kyrkosekreterare på Svenska kyrkan, var föreläsare på Teologiskt seminarium på Visby stiftskansli den 22 november. I sitt mycket uppskattade föredrag utgick hon ifrån sin senaste bok, *Vår tro som min*. ”Det är en bok som tar läsaren genom den apostoliska trosbekännelsen, som varit en samlingspunkt för kristna över hela världen i snart tvåtusen år. Den börjar med skapelsen och slutar med himlen. Författaren Cristina Grenholm låter bibeltexter och psalmer, traditioner och teologer, kyrkans tro och den egna mötas i resonemang som inbjuder till tankar och samtal,” detta enligt Verbums förlags text. Visby stift rekommenderar boken och kommer köpa in en mindre upplaga. Hör av dig till Richard Wottle eller Grym Sara Sjöberg om du är intresserad av att köpa boken till ett specialpris.

Var finns detta fönster?

Jag ser land i öst och havet i väst
Av mina gelikar i staden är jag bäst

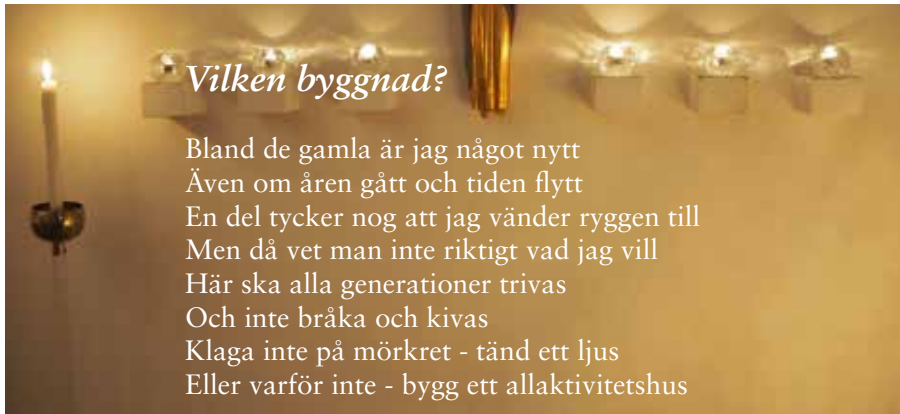
Tre "utropstecken" jag har
De andra inga har kvar

Jag kan också bjuda på något sött
Och du hör mig när du somnar trött...

Juletid, då ska man gissa på gåtor!

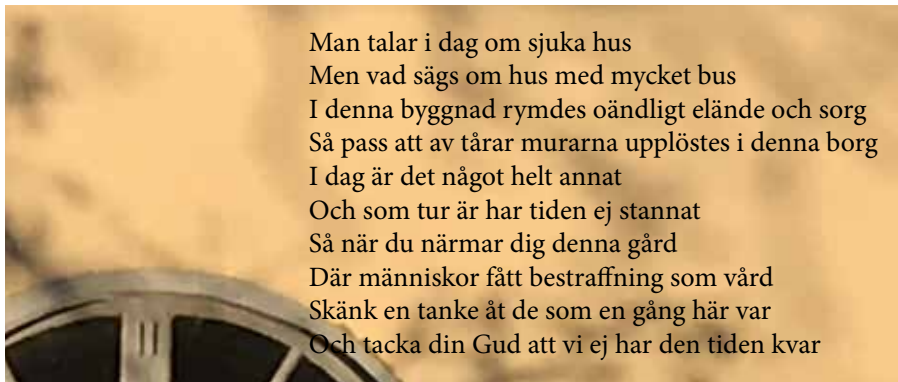
Här ser du fyra bilder och texter. Kan du lista ut vilka byggnader som döljer sig bakom dem? Rätt svar och förklaring hittar du på andra sidan, längt ner och upp och ner!

Lycka till!

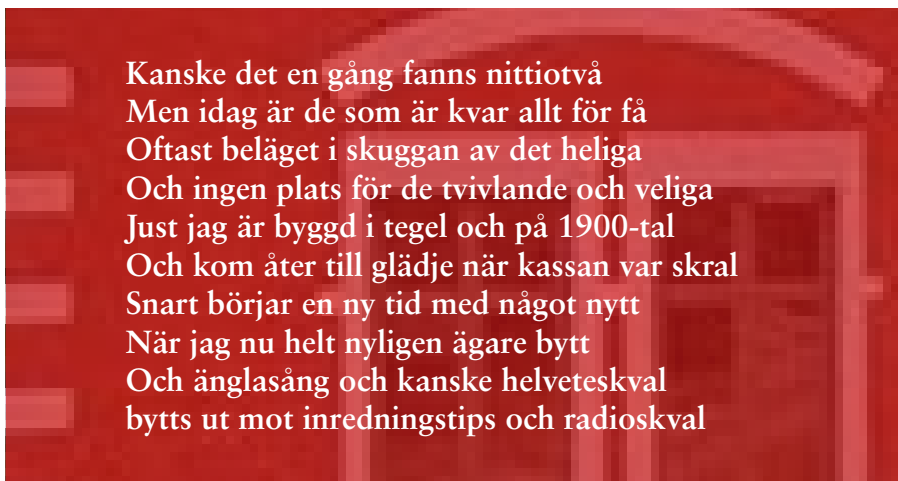

Vilken byggnad?

Bland de gamla är jag något nytt
Även om åren gått och tiden flytt
En del tycker nog att jag vänder ryggen till
Men då vet man inte riktigt vad jag vill
Här ska alla generationer trivas
Och inte bråka och kivas
Klaga inte på mörkret - tänd ett ljus
Eller varför inte - bygg ett allaktivitetshus

Man talar i dag om sjuka hus
Men vad sägs om hus med mycket bus
I denna byggnad rymdes oändligt elände och sorg
Så pass att av tårar murarna upplöstes i denna borg
I dag är det något helt annat
Och som tur är har tiden ej stannat
Så när du närmar dig denna gård
Där människor fått bestraffning som vård
Skänk en tanke åt de som en gång här var
Och tacka din Gud att vi ej har den tiden kvar

Kanske det en gång fanns nittiotvå
Men idag är de som är kvar allt för få
Oftast beläget i skuggan av det heliga
Och ingen plats för de tvivlande och veliga
Just jag är byggd i tegel och på 1900-tal
Och kom åter till glädje när kassan var skral
Snart börjar en ny tid med något nytt
När jag nu helt nyligen ägare bytt
Och änglasång och kanske helveteskval
bytts ut mot inredningstips och radioskval

Gotlands kyrkvecka

Välkommen till Gotlands kyrkvecka 8-12 maj 2019. Här samlas människor från hela landet som är engagerade i och för Svenska kyrkan, människor som vill mötas, lära, samtala och fördjupa sitt andaktsliv tillsammans med andra. Läs mer på www.svenskakyrkan.se/gotlandskyrkvecka

Pilgrimsvandring med KG Hammar, ett alltid välkomnat inslag under veckan.

- SVAR PÅ GÅTORNA
- Fönstret finns i Sankta Marias torn. Kyrkan har tre torn. De andra kyrkorna i Visby är ruiner utan torn. I ett torn finns det ett bisamhälle och en klocka som slår.
 - Något nytt? 50 år. Ryggen till -altaret står i väster. Ungdomslokaler och samlingslokaler är åtskilda. Visborgskyrkan. Huset var "därhus" som man sa på den tiden. I dag är det Medeltids hotellet, intill Visby stiftskansli. Då var behandlingsmetoderna fruktansvärda och helt utan vetenskaplig grund.
 - Nej det fanns inte 92 prästgårdar. Denna är Barlingbos. Nyss såld och ska bli bostad och inredningsbutik/verk-samhet, enligt tidningsartikel.

KALENDARIUM 2019

JANUARI

- 16-17 Fortbildning för präster och diakoner, Suderbys
- 17-18 musiker. Fortsättning "Anti Aging"
- 30 Domkapitlet

FEBRUARI

- 6 Information om inventarieförteckningen, SACER kl 14-16
- 8 Diakonträff kl 9-12
- 9 Årsmöte Kvinnor för mission
- 13 Stiftsstyrelsen
- 16 Kördag för alla körsångare med Alma Hedlund Emilsson
- 17 Kontraktshögmässa, Nordertredingen
- 20 Diakonalt forum Skype kl 13-14.30 och 17.30-19
- 21 Diakonträff med Gunnar Ramstedt, em
- 21 Teologiskt seminarium Kyrkohandboken kl 9-12.

MARS

- 6 Domkapitlet
- 14 "Kören som växtplats och hur får jag det att svänga? kl 9-16
- 15 Diakonträff med pensionärerna kl 10-12
- 23 Stiftsstyrelsen kl 09.30
- 24 Kontraktshögmässa, Medeltredingen

APRIL

- 5 Diakonträff kl 9-12
- 10 Domkapitlet
- 14 Kontraktshögmässa, Sudertredingen
- 24 Stiftsstyrelsen kl 18.30
- 25 Teologiskt seminarium
- 25 Kyrkoherdeforum
- 25 Diakonträff em

MAJ

- 6 Diakonalt forum, SKUT, skype kl 8.30-10 alt 17.30-19
- 8-12 Gotlands kyrvecka
- 9 Workshop med Marja- Kaisa Korkala, medeltida sakral musik
- 17 Diakonträff kl 9-12
- 22 Domkapitlet
- 22 Stiftsstyrelsen, kl 18.30
- 23 Stiftsfullmäktige
- 28 Samfälligheten Gotlands kyrkor församlingsdelegerade kl 14.00

JUNI

- V.26 Diakonträff, avslutning med pensionärer och sommarboende
- 11 Domkapitlet
- 12 Stiftsstyrelsen kl 14.00
- 30 Almedalsveckan startar

JULI

- 1-7 Almedalsveckan

SEPTEMBER

- 8 Kontraktshögmässa, Nordertredingen
- 18 Stiftsstyrelsen, kl 18.30
- 24-26 Domkapitlet

OKTOBER

- 6 Kontraktshögmässa, Medeltredingen
- 19 Stiftsstyrelsen kl. 09.30
- 23 Domkapitlet

NOVEMBER

- 12 Samfälligheten Gotlands kyrkors församlingsdelegerade kl 14.00
- 14 Domkapitlet
- 23 Stiftsfullmäktige

DECEMBER

- 12 Domkapitlet
- 12 Stiftsstyrelsen

GÅRDSKORSET

UTGIVARE

Stiftsstyrelsen i Visby stift

ANSVARIG UTGIVARE

Biskop Thomas Petersson

REDAKTÖR

Lars Bäckman
lars.backman@svenskakyrkan.se

LAY OUT

Lars Bäckman

UTGIVNINGSDRESS

Helge Andshuset
Box 1334
621 24 VISBY

TELEFON 0498-40 49 00

FAX 0498-21 01 03

E-post visby.stift@svenskakyrkan.se

HEMSIDA

www.svenskakyrkan.se/visbystift

Vi förbehåller oss rätten att korta ner och lätt redigera insända bidrag.

Omslagsbild: Stjärngosse, foto: Sophie Malmros